

**Protokoll fört vid pleniföredragning**

Regeringskansliet

Enheten för Europarätt och externa frågor

Närvarande

KS-CG-NF-TA-MN-WV

Frånvarande

MP

Justerat

Omedelbart

Ordförande

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Föredragande

Minister

Nina Fellman

Protokollförare

EU-sakkunnig

Pamela Baarman

---

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

---

**Nr 1**

Landskapsregeringens meddelande till lagtinget –  
externpolitiska prioriteringar 2016 och verksamhet 2015.

**ÅLR 2016/1675**

18 Rk1c

Landskapsregeringen beslöt tillstålla lagtinget meddelandet.

---

Ålands lagting

Hänvisning

Kontaktperson  
Pamela Baarman

Ärende  
**LANDSKAPSREGERINGENS MEDDELANDE  
NR 2/2015-2016**

Landskapsregeringen översänder härmed landskapsregeringens  
meddelande nr 2/2015-2016.

L a n t r å d    Katrin Sjögren

Minister      Nina Fellman



**Till Ålands lagting**

## **Landskapsregeringens externpolitik**

Meddelandet innehåller en heltäckande redogörelse av landskapsregeringens externpolitiska prioriteringar inför år 2016. I meddelandet redogör landskapsregeringen för sina prioriteringar i förhållande till Nordiska ministerrådet, till dagordningen inom Europeiska unionen år 2016 samt till övriga externa samarbeten. Dessutom innehåller meddelandet en redogörelse för verksamheten beträffande EU-ärenden under år 2015. Som bilaga föreligger en årsberättelse över landskapsregeringens aktiviteter i Nordiska ministerrådet 2015.

Mariehamn den 3 mars 2016

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Minister

Nina Fellman

1. Inledning.....	3
2. Nordiska ministerrådet.....	3
2.1 Ålands möjlighet att påverka i det nordiska samarbetet .....	3
2.2 Kommande ordförandeskap .....	4
2.3 Övergripande prioriteringar .....	4
2.3.1 Språket.....	4
2.3.2 Ålands, Färöarnas och Grönlands ställning i det nordiska samarbetet...	5
2.3.3 Gränshinderarbetet .....	5
2.3.4 Näringsliv och arbetsmarknad.....	5
2.3.5 Ny Nordisk Mat .....	6
2.3.6 Kultur .....	6
2.3.7 Utbildning .....	7
2.3.8 Jämställdhet .....	8
2.3.9 Flyktingmottagning och integration.....	9
2.3.10 Finans.....	9
2.3.11 Energi.....	10
2.3.12 Miljö .....	10
2.3.13 Social- och hälsopolitik.....	10
2.3.14 Informella nordiska ministermöten .....	11
2.3.15 Självständigt medlemskap .....	12
3. EU.....	13
3.1 Landskapets möjligheter till inflytande i EU-ärenden .....	14
3.1.1 Landskapsregeringens specialrådgivare i Bryssel .....	14
3.1.2 Nationell expert vid kommissionen .....	14
3.1.3 Samarbete med Europaparlamentariker .....	14
3.1.4 Regionkommittén .....	15
3.1.5 Subsidiaritetsprincipen.....	15
3.1.6 Deltagande i kommissionens konsultationer.....	16
3.1.7 Landskapets deltagande i den nationella beredningen av EU-ärenden	16
3.2 Landskapets prioriteringar .....	16
3.2.1 Åländsk representation i Europaparlamentet .....	16
3.2.3 EU 2020 ur ett utbildnings- och kulturperspektiv .....	17
3.2.4 Mediepolitik och upphovsrätt .....	18
3.2.5 Konsoliderad bolagsskattebas .....	19
3.2.6 Framtida mervärdesskattesystem.....	20
3.2.7 EU-program 2014-2020 .....	20
3.2.8 Skog.....	21
3.2.9 Jakt- och viltvård .....	21
3.2.10 Miljö och hållbar utveckling.....	22
3.2.11 Energi .....	23
3.2.12 EU-strategin för Östersjöområdet .....	24
3.2.13 Onlinespel .....	24
3.2.14 Bryta det sociala arvet - investera i barnens framtid .....	25
3.2.15 Jämställdhet .....	26
3.2.16 Integration och inre säkerhet .....	27
3.3 Sammanfattning av landskapsregeringens nya prioriteringar i kommissionens arbetsprogram för 2016 .....	27
3.4 Landskapets arbete med EU-ärenden år 2015.....	30
3.4.1 Beredningen av EU-lagstiftning inom landskapet .....	31
3.4.2 Genomförandet av EU-lagstiftning inom landskapet .....	32
3.4.2.1 Genomförandet av EU-direktiv i landskapet .....	32
3.4.2.2 Trafiksäkerhetspaketet.....	34
3.4.2.3 Utsläpp från medelstora förbränningsanläggningar .....	34
3.4.2.4 Förpackningsavfall - tunna plastpåsar.....	34
3.4.2.5 Upphandling .....	34
3.4.2.6 Tullkodexen och skattegränsen .....	35
3.4.2.7 Överträdelseförfaranden och EU-domstolsärenden.....	36
4. Övriga externa samarbeten .....	39
4.1 Sjöfart och IMO.....	39
4.2 Team Finland .....	39
4.3 Central Baltic .....	39
4.4 B7 .....	40
4.5 Kultursamarbete .....	41
4.6 Miljösamarbete .....	41
5. Bilaga, Årsberättelse för aktiviteter i Nordiska ministerrådet 2015 .....	42

## 1. Inledning

Utmaningarna både för Europa och Norden är större än någonsin. En eskalerande flyktingkris, stora påfrestningar för våra välfärdssystem och ett Schengen-samarbete som hotar spricka i sömmarna ställer hela den utveckling som under många år förefallit förutsägbar och stabil i vågskålen.

I det nordiska samarbetet pågår en reformprocess med sikte på att återinföra mer politik och snabbare beslut i organ vars drivkraft stagnerat i byråkratiska processer, och vars odiskutabelt stora framgångar ligger flera decennier bakåt i tiden.

Förutom flyktingkrisen finns det flera tunga processer som påverkar av händelser utanför vår räckvidd. De europeiska sanktionerna mot Ryssland drabbar det åländska jordbruket hårt. Krisen i Grekland hotar fortfarande den ekonomiska stabiliteten i Europa, och dessutom pågår för tillfället diskussioner med Storbritannien rörande ett fortsatt medlemskap eller ett eventuellt utträde ur unionen.

Det säkerhetspolitiska läget i Östersjön aktualiserar än en gång betydelsen av Åland demilitarisering och neutralisering, en särställning som vi både behöver värna och sprida kunskap om.

Det klimatavtal som världens länder enades om i Paris i slutet av år 2015, liksom den omfattande lagstiftning på miljöområdet som är på väg under året, ställer tunga krav på landskapets miljöavdelning, men det är också i omställningen till ett hållbart samhälle som de största möjligheterna för ett framtida framgångsrikt Åland står att finna.

Det externa samarbetet på nordisk och europeisk nivå är de två vägar Åland har att påverka händelser och processer i vår omvärld. Åland behöver kunskap och tidig information, och vi behöver ge dem vi vill samarbeta med argument och vägar till förståelse för det åländska samhället.

Det är av yttersta vikt att både den politiska nivån och tjänstemannani- vån fortsatt engagerar sig i dessa frågor, och bygger vidare på de kontakter och kanaler som uppnåtts.

I detta meddelande redogörs för landskapsregeringens externa samarbete i Europa och i Norden samt landskapsregeringens övriga prioriteringar för externt samarbete.

## 2. Nordiska ministerrådet

I det här kapitlet redogör landskapsregeringen för sina prioriteringar i arbetet i Nordiska ministerrådet. Prioriteringarna är till vissa delar av övergripande art och kan därför sträcka sig över en längre period än det kommande året. Nordiska ministerrådets arbete består till stor del av projektbeviljningar och beslut om samarbetsprogram varför en konkret ärendeförteckning för 2016 saknas. Nedanstående prioriteringar speglar ändå de strategiskt långsiktiga visioner som respektive ministerråd planerar sitt arbete kring.

Årsberättelsen för landskapsregeringens verksamhet i ministerrådet 2015 ligger som bilaga till detta meddelande.

### 2.1 Ålands möjlighet att påverka i det nordiska samarbetet

Ålands landskapsregering deltar i det formella nordiska samarbetet genom Nordiska ministerrådet. I Nordiska ministerrådet deltar de fem nordiska länderna samt Färöarna, Grönland och Åland. Trots namnet finns det inte bara ett ministerråd utan tio fackministerråd och ett samordnande ministerråd. Under varje ministerråd finns ämbetsmannakommittéer, i vilka ingår tjänstemän från de fem nordiska länderna samt Färöarna, Grönland och

Åland. Ämbetsmannakommittéerna förbereder och följer upp minister- rådsmötena.

Åland deltar i de elva ministerråden och ämbetsmannakommittéerna med full yttranderätt. I de fall en eventuell omröstning äger rum har Åland tillsammans med Färöarna och Grönland ingen rösträtt. I praktiken sker aldrig omröstningar då en princip om konsensus råder. Landskapsregeringen anser att Åland har goda möjligheter att påverka diskussioner av betydelse för landskapet.

Landskapsregeringens ministrar är medlemmar i Ålands delegation. Landskapsregeringen har ett nära samarbete i nordiska frågor med Ålands lagting. Den samsyn som ofta finns i olika frågor är en unik styrka och underlättar Ålands möjligheter att göra sin röst hörd såväl i Nordiska ministerrådet som i Nordiska rådet. Det nordiska samarbetet utgör en av Ålands plattformar för utrikeskontakter.

## 2.2 Kommande ordförandeskap

Under 2016 är det Finland som i egenskap av ordförande leder arbetet i de elva ministerråden. Åland har haft en medlem i den finska planeringsgruppen som verkat i Helsingfors. De ordförandeprojekt som Finland presenterat har dock en stark anknytning till- och har initierats av finska regeringens ministerier.

Projektitel

- Statistisk utredning över nordisk rörlighet och förmåner över gränserna
- Forskarutbyte mellan de nordiska utrikespolitiska instituten
- Miljömärkning Svanen, cirkulär ekonomi och miljöavtryck
- Ett innovativt och öppet Norden med välmående människor 2020 - lika möjligheter till välfärd, utbildning, kultur och arbete
- Nordisk vägkarta för Blå Bioekonomi (blå vägkarta)
- Socio-ekonomisk nytta av arktiska ytvatten i Norden
- The Rising North

Åland har möjlighet att delta i verkställandet av de enskilda projekten samt kommer att stå som arrangör av ett antal ämbetsmannakommittémöten. Exempel på temamöten som kommer hållas på Åland är Nordiska ledarforumet för döv-blindfrågor, rådet för Nordiskt samarbete om funktionshinder samt en nordisk konferens om implementering av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Huvudteman för Finlands ordförandeskap 2016 är vattnet, naturen och människorna. De tre huvudtemana får stöd av mål gällande avskaffandet av gränshinder, digitalisering och stärkandet av de nordiska ländernas roll i Europeiska unionen. Landskapsregeringen kommer följa arbetet på nära håll och delta utifrån nytta och resurser.

## 2.3 Övergripande prioriteringar

### 2.3.1 Språket

Inom ramen för Expertgruppen Nordens språkråd (ENS) har representanter från regeringens utbildnings- och kulturavdelning tillsammans med representanter från de övriga nordiska länderna och områdena deltagit i arbetet med att revidera den nordiska språkdeklarationen och -konventionen. Åland avser att även fortsättningsvis driva språkfrågan aktivt för att framför allt öka förståelsen för och kunskaper i nordiska språk bland barn och unga.

Då engelska utgör ett allt vanligare mötesspråk – särskilt i samband med möten med de baltiska staterna – ser landskapsregeringen det som en själv-

klarhet att skandinaviska ska vara det ledande språket i umgänget med övriga nordiska länder. Landskapsregeringen anser att språket inom Nordiska ministerrådet även fortsättningsvis skall vara skandinaviska med simultantolkning till andra språk vid behov.

### 2.3.2 Ålands, Färöarnas och Grönlands ställning i det nordiska samarbetet

Ålandsdokumentet antaget 2007 av de nordiska samarbetsministrarna lyfter fram Ålands, Färöarnas och Grönlands rättigheter att medverka i Nordiska ministerrådets arbete på samma villkor som övriga länder, i den utsträckning som Helsingforsavtalet medger. Ytterligare en överenskommelse är undertecknad av Färöarnas, Grönlands och Ålands regeringschefer samt Nordiska rådsdelegationernas ordförande i oktober 2012. I enlighet med den överenskommelsen fortsätter arbetet för att bevaka Ålandsdokumentets intentioner samt att stärka samarbetet och koordineringen mellan Färöarna, Grönland och Åland.

Nordiska ministerrådets moderniseringsarbete som leds av generalsekretären går in i fas två då Färöarna, Grönland och Åland fortsättningsvis driver frågor av gemensamt intresse. Bland dessa finns deltagande i arbetsgrupper och institutionernas styrelse utifrån lagstiftningskompetens, samhällsnytta och resurser. En diskussion om ministerrådets ställning och fackområden kommer inledas. Ett tydligt uppdrag från ministrarna är också att få tid för fler och längre diskussioner om aktuella politiska frågor. Landskapsregeringen stödjer en sådan utveckling.

### 2.3.3 Gränshinderarbetet

Gränshinderrådet består av medlemmar från alla åtta ministerrådsmedlemmar – landskapsregeringen deltar således i arbetet på samma villkor som de fem nordiska länderna. Flera av de åländska hindrena är gemensamma med de övriga nordiska länderna, varför hinder av åländskt intresse kan vara angivna som prioriterade av andra länder i Nordiska ministerrådets gränshinderdatabas; detta gäller bland annat yrkes- och examensgiltighet, byggregler samt socialförsäkringar.

En viktig del av gränshinderarbetet är att följa upp att nya EU-direktiv får en så likartad tolkning som möjligt i alla länder. Landskapsregeringen följer upp att hinder som berör Åland prioriteras i gränshinderarbetet. Under 2015 har tio gränshinder fått sin lösning genom Gränshinderrådet.

Gränshinderrådets mandat sträcker sig till och med 2017. Landskapsregeringen kommer verka för att åländska hinder som ligger inom Gränshinderrådets mandat förs upp på agendan.

### 2.3.4 Näringsliv och arbetsmarknad

De pågående nordiska samarbetsprogrammen inom innovations- och näringspolitik samt inom regionalpolitik innehåller relevanta delar för Åland där det gemensamma är vikten av att öka entreprenörskapet och framväxten av fler företag, ta tillvara möjligheterna inom grön tillväxt, se möjligheterna i den demografiska utvecklingen men också hantera utmaningar inom välfärden och de regionala effekterna till följd av det. För en liten öppen ekonomi som den åländska är tillgång på arbetskraft en väsentlig faktor för en gynnsam ekonomisk tillväxt. Landskapsregeringen bedömer att det gemensamma nordiska arbetet med att reducera hindren för personers rörlighet fyller en viktig funktion.

För Ålands del är särskilt betoningen på samarbete inom export, marknadsföring och internationalisering av de nordiska företagen intressant. Positivt är också att satsningen på Ny Nordisk Mat fortsätter. På Åland tas

nästa steg till utbildningen efter att livsmedelsproducenter, restauranger och barn som målgrupp varit i fokus.

### 2.3.5 Ny Nordisk Mat

Nordiska ministerrådets program Ny Nordisk Mat (NNM) har från 2015 fortsatt med en ny struktur. Ordförandeskapet i Ny Nordisk Mat följer ordförandeskapet i Nordiska Ministerrådet. Styrgruppen har prioriterat tre områden; Offentlig mat, Nordisk mattävling och Mat och turism. Visionen är att det nordiska köket ska skapa och inspirera till matglädje, innovation, smak och mångfald, samt nå ut såväl nationellt som internationellt. NNM bygger på det Nordiska Köksmanifestet med värdeord som rent, friskt, enkelt och etiskt. Norden har en stark regional matkultur som resten av världen har börjat upptäcka.

Åland är ett tydligt avgränsat område, där livsmedelsprodukterna ursprung lätt kan spåras. Landskapsregeringen ser en stor potential i att internationellt profilera Åland som en gastronomisk region i Norden.

Ålands Landskapsregering har tillsatt en åländsk referensgrupp för Ny Nordisk Mat. Referensgruppen fungerar som ett stöd för den åländska representanten i Ny Nordisk Mat. Dessutom driver referensgruppen lokala frågor på Åland som bygger på arbetet inom Ny Nordisk Mat.

### 2.3.6 Kultur

Landskapsregeringen arbetar för att det nordiska kultursamarbetet ska utgöra en stark helhet där konst och kultur är hörnstenarna i den gemenskap som binder samman de nordiska länderna. Kultursamarbetet har stort inflytande på sin omvärld och återspeglar den grund av gemensamma värderingar som de nordiska länderna står på. Tjänstemän inom landskapsförvaltningen är delaktiga i arbetet i styrelserna för de nordiska husen på Färöarna, Grönland och Island. Även i styrelsen för Nordens institut på Åland (NIPÅ) är landskapsregeringen representerad. Representationen medverkar till ett högfrekvent kulturutbyte med de övriga nordiska länderna.

Moderniseringsreformen inom ministerrådets utbildnings- och kultursektor fortgår. Då det gäller de nordiska husen och instituten har ministerrådet och samarbetsministrarna (MR-SAM) beslutat om nya normalstadgar för institutionerna. Detta innebär, bl.a. för *Nordens institut på Åland (NIPÅ)*, att från och med den 1 januari 2016 har institutionens direktör det formella ekonomiska, juridiska och administrativa ansvaret för institutet. Direktören rapporterar direkt till ministerrådets generalsekreterare. Institutionernas styrelser bär det övergripande ansvaret för den fackmässiga och strategiska planeringen av verksamheterna.

Landskapsregeringen avser särskilt följa med utvecklingen beträffande den nordiska kulturbudgeten. Landskapsregeringen kommer med visad tydlighet att motsätta sig fortsatta nedskärningar, bland annat i de nordiska husens och institutens anslag, vilket inkluderar Nordens institut på Åland. Neddragningar i budgetanslagen kan leda till att det nordiska kulturutbytet minskar och en mångårig uppbyggnad av verksamheten och olika kulturella nätverk tar skada.

Med utgångspunkt i Nordiska ministerrådets strategi för det nordiska kultursamarbetet 2013-2020, *Det digitala Norden* och *Det unga Norden*, och som en fortsättning på landskapsregeringens tidigare strävanden att öka tillgången till svenskt TV-utbud i landskapet över internet och stärka demokratifrågorna, planeras under 2016 nordiska konferenser om tillgång till och färdigheter i medie- och kommunikationskunnighet (MIK). För ytterligare information om tillgången till svensk TV och övriga upphovsrättsliga frågor, se kapitel 3.2.4 i detta meddelande, samt kapitel 9 i landskapsregeringens redogörelse nr 2/2015-2016. Färdigheter för såväl barn, unga och



vuxna att aktivt och demokratiskt kunna använda medier, ta del i samhällsdebatten och granska och värdera tillgänglig information i samhället har hög prioritet lokalt inom utbildnings- och kultursektorn, tredje sektorn, mediebranschen och näringslivet. Landskapsregeringen avser fortsättningsvis medverka i och stöda även nordiska nätverkssatsningar på området.

Beträffande landskapsregeringens dokument- och arkivhantering utgör landskapsarkivet en specialfunktion. Efter ett beslut i ministerrådet 2014 ska en nordisk arkivportal utvecklas och landskapsregeringen avser att aktivt ta del av arbetet.

Den nordiska kulturbegivenheten Nordic cool, som hölls i samarbete med Kennedy Center i Washington 2013, var framgångsrik. Kulturministrarna har därför beslutat att utveckla konceptet att marknadsföra nordiska kultursatsningar utomlands. Southbank Centre i London kommer att vara värd för nästa gemensamma nordiska kulturevenemang i utlandet år 2017. En arbetsgrupp utarbetar under 2016 förslag på vidare kultursatsningar för perioden fram till år 2019. Sakkunniga tjänstemän inom landskapsregeringens utbildnings- och kulturavdelning ingår i styrgruppen.

Under 2016 är landskapsregeringen värd för Ämbetsmannakommittén för kultur under dess höstmöte i september vilket för kulturbyrån kommer att föranleda förberedelser av mötestillfället och kringprogram tillsammans med det finska ordförandeskapet.

### 2.3.7 Utbildning

En övergripande prioritering inom landskapsregeringens utbildningspolitik är att värna om och stärka det nordiska utbildningssamarbetet och utveckla möjligheterna för unga och vuxna ålänningar att studera i andra länder. Genom gränshinderarbetet vidtas kontinuerligt åtgärder särskilt för att utveckla förutsättningarna för ålänningarna att studera i Sverige, bl.a. i högskolor och universitet. Gränshinderarbetet omfattar samtidigt åtgärder för att erbjuda studieplatser på Åland för andra nordbor.

Det nordiska samarbetet inom utbildningsområdet arbetar för att Norden ska kunna hävda sig på en global kunskapsmarknad. Gemensamma nordiska möten och projekt är ett instrument för att främja en fördjupad dialog och förtydliga den nordiska samhörigheten och därmed även stärka de självstyrda områdenas roll och position.

Kunskap är en konkurrensfaktor för att länder ska kunna attrahera talanger och öka sin tillväxt. Högre utbildning, såsom universitet och högskolor, blir viktiga producenter av kunskap. Inom organisationen för forskning och forskarutbildning (NordForsk) går arbetet generellt ut på att finansiera forskning i Norden. Under 2016 kommer fokus fortsättningsvis att ligga på att förbättra infrastrukturen för forskning. Då det gäller finansieringen är kvinnors deltagande i forskning och utveckling, säkerhet inom samhället, bioekonomi, hälsa och välfärd och mätning av produktivitet prioriterade områden.

Samverkan i nordiska nätverk som bidrar till kunskapsförmedling och policyutveckling i Norden och åländsk vuxenutbildning betonas inom ramen för *Nordiskt nätverk för vuxnas lärande (NVL)*. Tyngdpunktsområden inom nätverket är vägledning, validering och distansstudier. Ålands samverkan i nätverket syftar till att bland annat stärka tyngdpunktsområdet integration och utbildningsarrangemang specifikt för till Åland inflyttade personer. Landskapsregeringen avser även delta i ett nyligen startat nätverk på vuxenutbildningsområdet mellan öarna Bornholm, Gotland och Åland.

Inom projektet *Den nordiska vägen till en inkluderande grundläggande utbildning* kommer de nordiska kontakterna att fortgå under det finländska undervisningsministeriets ledning. Det åländska grundskolepro-

jektet *Livslångt läsande* kommer att vara i fokus även under kommande konferenser och fortbildningsarrangemang i Norden.

Landskapsregeringens utbildnings- och kulturavdelning, Nordens institut på Åland och Ålands musikinstitut har sedan hösten 2014 tillsammans arbetat för att implementera det isländska undervisningsprojektet *Biophilia*. Syftet med projektet är att skolorna ska stärka och utveckla sin ämnesövergripande läroplansenliga undervisning. Berörda skolor och lärare erhåller samnordiskt stöd och fortbildning i syfte att inspirera sina elever att med hjälp av ny teknologi utforska sin kreativitet genom att kombinera i huvudsak undervisningen i musik och naturvetenskap. Två grundskolor i landskapet Åland deltar i arrangemangen. Under hösten 2016 kommer undervisningsprojektets resultat att utvärderas.

De nordiska samarbetsformerna inom utbildnings- och kulturområdet finansieras med medel ur Nordiska ministerrådets *stödprogram Nordplus* under administration och tillsyn av *Nordplus programkommitté*, i vilken Åland har två observatörsplatser. Programmet ger skolor på alla nivåer möjlighet att söka medel för mobilitet mellan länderna och självstyrande områden (elev-, klass- och lärarutbyten) samt för nätverksaktiviteter. Syftet är att stärka och utveckla det nordiska samarbetet på skolnivå, bidra till att etablera en nordisk-baltisk utbildningsregion, stöda och utveckla utbildningen för ett livslångt lärande, stärka kunskaperna i nordiska språk och nordisk kultur samt främja en språklig och kulturell förståelse länderna emellan.

Landskapsregeringen avser fortsättningsvis aktivt bevaka penningtilldelningen till Nordplus programmet och belysa Ålands roll i det nordiska samarbetet. Enligt ett avtal med Nordiska ministerrådet har landskapsregeringen som ett självstyrt område ansvar för att informera om programmet på Åland. Inom regeringens utbildnings- och kulturavdelning upprätthålls på dessa grunder ett informationssystem i form av *Nordplus Informationspunkt Åland (InfoP-Å)* med interna och externa nätverk.

### 2.3.8 Jämställdhet

Målsättningen för det nordiska samarbetet under 2015-2018 är bland annat att bidra till ett effektivt jämställdhetsarbete samt att höja kunskapen om jämställdhet i Norden bland såväl medborgare, parlamentariker som regeringar.

Det nordiska samarbetsprogrammet innehåller två övergripande teman: det offentliga rummet samt välfärd och innovation. Tvärgående teman är hållbar utveckling med fokus på mångfald, samt pojkars och mäns aktiva deltagande i jämställdhetsarbetet. Jämställdhetsintegrering är strategin för genomförandet.

Ramprogrammet för det åländska jämställdhetsarbetet (2012-2015) innehöll prioriteringar som sammanfaller med det nordiska samarbetet på jämställdhetsområdet. Landskapsregeringens ramprogram följs upp och utvärderas under våren 2016 och därefter utarbetas ett nytt ramprogram för 2016-2019 där nordiska prioriteringar på området beaktas.

I landskapsregeringens målsättning att uppnå social hållbarhet är jämställdhet en viktig grundsten. För att uppnå detta krävs kunskap om hur könsroller formar och påverkar individer, strukturer och samhälle. Jämställdhetsarbete och jämställdhetsutbildning har därför stärkts gällande områden som berör arbetsmarknad, utbildning, social verksamhet, fritid, representation och våld i nära relationer.

Kunskap om flickors, pojkars, kvinnors och mäns livsvillkor är förutsättning och grund för åtgärder som på sikt motverkar och förändrar strukturer som bidrar till ojämställdhet på samhällelig nivå.

Landskapsregeringen har under 2015 prioriterat omfattande utbildnings- och kompetenshöjande insatser för att skapa en grundläggande förståelse för genus- och jämställdhetsfrågor. Alla som använder sig av skattefinansierad verksamhet ska känna trygghet i att bemötande och service utformas och att resurser fördelas likvärdigt så att de svarar mot flickors/kvinnors och pojkars/mäns livsvillkor och behov.

Landskapsregeringen konstaterar ändå att jämställdhet eller ojämställdhet skapas där ordinarie beslut fattas, resurser fördelas och normer skapas och därför ska genus- och jämställdhetsperspektivet finnas med i landskapsregeringens dagliga arbete – från förslag till genomförande och utvärdering.

Landskapsregeringen fortsätter samarbetet med Nationellt Centrum för Kvinnofrid i Uppsala gällande kvinnofridslinjen och med Alternativ till Vold i Oslo gällande gruppverksamhet för förövare. Utbildning, kontinuerlig kompetensutveckling och handledning för berörda aktörer ingår i det nordiska samarbetet.

Under det finska ordförandeskapet år 2016 är välfärd och innovation samt nolltolerans mot könsrelaterat våld prioriterade områden. Samtidigt kommer fokus även att riktas mot ojämställdhet i offentliga rum (bland annat medier och hatretorikens inverkan på demokratin) samt arbete med våld och övergrepp mot kvinnor, våld i nära relationer och människohandel. Jämställdhetsministrarna fortsätter det påbörjade samarbetet med andra ministerråd.

Under 2016 kommer ämbetsmannakommittén för jämställdhet att hålla ett av sina tre möten på Åland och i samband med mötet på Åland arrangeras ett seminarium, i samarbete med finska socialsektorn, om hälsa, vård och omsorg kopplat till genus och jämställdhet.

### 2.3.9 Flyktingmottagning och integration

Den nu femåriga väpnade konflikten i Syrien har tvingat miljontals människor på flykt. Denna kris som utspelar sig vid EUs gräns, tillsammans med andra krigs- och katastrofområden runt om i världen har resulterat i en flyktingsituation inte skådad i Europa sedan andra världskriget. En och en kvarts miljon människor beräknas ha sökt asyl i EU under 2015 och en knapp femtedel av dem har kommit till de nordiska länderna. Detta ställer nya krav och utmaningar på det nordiska samarbetet både vad gäller flyktingmottagning och integration. Ett flerårigt samarbete föreslås inom ramen för nordiska rådet. Under 2016 planeras en ministerkonferens i Oslo i april, samt en konferens under hösten i Danmark på temat vilken roll kulturen och civilsamhället kan ha för integrationen. Det finns också stora möjligheter att inom ramen för det sektoriella samarbetet behandla integrationsfrågor.

Landskapsregeringen konstaterar att dessa frågor är av hög relevans och att Åland både kan bidra till och lära av samarbetet.

### 2.3.10 Finans

De nordiska regeringarnas samarbete inom ekonomi- och finansområdet leds av de nordiska finansministrarna, vilka utgör ministerrådet för finans. Samarbetet lägger grunden för att främja nordiska intressen internationellt samt för en mer omfattande global och nordisk ekonomisk integration. Vid ministerrådsmötena utbyts även aktuell information om den ekonomiska situationen i respektive land och om den förda ekonomiska politiken. Därtill tas vissa gränshinderärenden och skatteavtalsfrågor upp.

Ämbetsmannakommittén för finans har främst till uppgift att förbereda ministerrådets möten och ta ställning till olika projektansökningar. Landskapsregeringens finansavdelning kommer att stärka deltagandet i det nor-

diska finanssamarbetets ministerråd, särskilt i frågor med koppling till gränshinder med anknytning till skattegränshanteringen, initiativ till ändringar av det nordiska dubbelbeskattningsavtalet eller ärenden initierade av de övriga autonoma områdena.

### 2.3.11 Energi

Åland med sitt insulära läge är särskilt utsatt för förändringar i klimatet och möjligheterna till återvinningsbar och säker energiproduktion. Åland har även goda förutsättningar för ökad produktion av förnybara energikällor.

Eltarifferna som belastar den åländska elförbindelsen med Sverige har varit ett av Ålands prioriterade hinder i Gränshinderrådets arbete. Vid Gränshinderrådets möte den 19 januari 2016 konstaterades att en lösning via Gränshinderrådet inte är möjlig, varför frågan avskrevs i det forumet. Frågan om eltarifferna lever vidare i bilaterala förhandlingar men även i samtal mellan Finlands och Sveriges energiministrar då den nya förbindelsen Åland-Finland skapar intresse för Finland att nyttja förbindelsen för transitering av energi, utan pålagor, mellan Sverige och Finland.

Nordiska ministerrådet har tagit ett initiativ till en strategisk genomlysning av hela den nordiska energisektorn. Arbetet som ska redovisas i början av 2017 leds av Nokias tidigare vd Jorma Ollila och ska leda till att stärka och utveckla det nordiska energipolitiska samarbetet. Åland stöder gemensamma nordiska initiativ för en mer hållbar energiproduktion och projekt som ger ökad kunskap om effekterna av klimatförändringar i olika delar av Norden.

### 2.3.12 Miljö

Det operativa arbetet inom ministerrådet för miljö kännetecknas av åtta arbetsgrupper där landskapsregeringen är aktiva eller har en observatörsroll.

En av de grupper i vilken landskapsregeringen länge har varit aktiv är HAV-gruppen, som arbetar med miljöfrågor kopplade till kust och hav. Prioriterade områden i HAV-gruppen är havsplanläggning, marint avfall, klimat och havsförsurning samt, i samarbete med andra arbetsgrupper, arbete med blå ekonomi och värdesättning av ekosystemtjänster. Landskapsregeringen kommer så långt resurserna räcker följa arbetet i gruppen.

Landskapsregeringen kommer delta i nordiska avfallsgruppens arbete där arbetet med såväl plast- och textilåtervinning som med återanvändning står i fokus.

Expertgruppen för hållbar utveckling administreras också under ministerrådet för miljö. Landskapsregeringen kommer följa arbetet i gruppen.

Inom NordGen, som också arbetar under Nordiska Rådet, har Åland en nationell koordinator inom området husdjur med ansvar för den nationella strategin för Ålands del. Arbetet i NordGen handlar om bevarandet av genresurser med anknytning till bevarandet av den biologiska mångfalden.

### 2.3.13 Social- och hälsopolitik

Det nordiska samarbetet inom social och hälsoområdet är baserat på gemensamma nordiska värderingar, som utgör fundamentet i den nordiska välfärdsmodellen. Landskapsregeringen kommer att fortsatt medverka i samarbetet kring funktionshinder rörande mänskliga rättigheter, mångfald och fri rörlighet. Inom rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder deltar landskapsregeringen i arbetet som täcker flera olika politikområden. I fråga om de mänskliga rättigheterna stärks arbetet med nationellt genomförande och övervakning av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Utifrån ett mångfaldsperspektiv handlar det om att stärka inkludering, främja jämlikhet och motverka diskriminering av personer med funktionsnedsättning. En annan viktig del är att främja fri rörlighet och avvärja gränshinder som drabbar personer med funktionsnedsättning.

I Nordiskt expertnätverk för FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning medverkar landskapsregeringen för att stärka implementering av FN-konventionen. Implementering ska förbättra rättigheter för män och kvinnor med funktionsnedsättning samt bidra till ett mer universellt utformat samhälle. Nätverket har årliga möten och kontinuerliga kontakter.

Inom den Nordiska tjänstemannagruppen angående alkoholpolitiskt samarbete ger landskapsregeringens medverkan ett mervärde i fråga om att föreslå förändringar av det nordiska alkoholsamarbetet och koordineringen av ett nordiskt perspektiv och inspel inom EU och internationellt. Arbetsgruppen samarbetar med tjänstemannagruppen för narkotikafrågor (Narkotikaforum) och den nordiska gruppen för tobakssamverkan.

I motsvarande anda medverkar landskapsregeringen i Rusmedelsförebyggande arbete i Norden, som fungerar som en referensgrupp. Nordiskt Valfärdscentrum i Finland vill samla ett informationspaket om hur alkohol- och drogförebyggande arbete görs i Norden i dag och uppmuntra till kritisk granskning och diskussion om de förebyggande åtgärderna. Projektet utförs i samarbete med nordisk referensgrupp och målet är att under projektets gång nå ut till olika aktörer för förebyggande arbete i de nordiska länderna.

Den s.k. Svalbardgruppen har till uppgift att följa upp, främja och utvärdera hur det nordiska hälsoberedskapsavtalet, som de nordiska social- och hälsoministrarna undertecknade 14.6.2002, genomförs och fungerar. Landskapsregeringen kan genom sin representation medverka i utbytet av information kring pandemier, patienttransportfrågor, terrorhot, tillgång till kritiska läkemedel och andra viktiga beredskapsfrågor.

I Nordisk grupp för hälsovårdspersonal verkar landskapsregeringen för ett effektivt och ändamålsenligt informationsbyte, inklusive tillsynsinformation, mellan de nordiska länderna i syfte att befrämja patientsäkerheten och i högsta möjliga grad motverka onödiga gränshinder mellan de nordiska länderna i samband med implementeringen av det nya Arjeplogavtalet samt tillämpningen av EU:s yrkeskvalifikationsdirektiv 2005/36/EG.

I Nordisk Medicinalstatistisk Kommitté (Nomesko) insamlas årligen statistik över hela Ålands hälso- och sjukvårdspersonal. Gruppen ansvarar för publikation av statistiken. Arbetet i gruppen ger värdefullt jämförelsematerial.

Utöver arbetet i ovanstående grupper följer landskapsregeringen arbetet i grupperna som arbetar med högspecialiserad vård, psykiatri, prioriteringar och sällsynta sjukdomar samt har representation i den arbetsgrupp som ska revidera Nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster. Därtill följer landskapsregeringen på ett allmänt plan utvecklingen inom vårdområdet och specifikt gällande utvecklandet av mer kostandseffektiva lösningar genom samarbetet inom Nordiska ministerrådet och genom bilaterala kontakter med riket och Sverige.

### 2.3.14 Informella nordiska ministermöten

Då Nordiska ministerrådet 2006 genomgick en reform där antalet ministerråd minskades från 18 till 11, försvann frågor från det formella nordiska samarbetet i vilka Åland har intresse och egen behörighet. Bland dessa frågor finns ministerrådet för transport samt fackområden inom kommunal förvaltning, exempelvis byggande och boende. De nordiska transport- och kommunministrarna har utanför Nordiska ministerrådets regi fortsatt sina kontakter i ett informellt samarbete. Det är landskapsregeringens uppfatt-

ning att Ålands infrastruktur- och kansliminister ska delta i dessa fackministermöten. Sedan 2014 får kansliministern en inbjudan att delta när kommunministrarna träffas. Landskapsregeringen kommer föra fram behovet av att dessa samhällssektorer tar en plats i det formella nordiska samarbetet.

### 2.3.15 Självständigt medlemskap

I skrivande stund finns uppgifter om att Färöarna kommer lämna in en ansökan under 2016 till Nordiska ministerrådet om självständigt medlemskap i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Landskapsregeringens avsikt är att följa Färöarnas process på nära håll. I ett ställningstagande ska beaktas att avgiften är ytterst ringa i förhållande till de indirekta kostnader som uppstår. Tillkommande kostnader utgörs bland annat av; att upprätthålla ett ordförandeskap, att arrangera session, att bemanna de arbetsgrupper och styrelser som uppgår till ca sjuttio stycken i Nordiska ministerrådet samt att delta vid seminarier och evenemang med anknytning till det nordiska samarbetet. Hur möjligheten är att mobilisera personella resurser bör också övervägas. Ett självständigt medlemskap innebär inte enbart rättigheter utan också skyldigheter.

### 3. EU

Den 27 oktober 2015 publicerade Europeiska kommissionen sitt arbetsprogram för 2016. I arbetsprogrammet, med rubriken ”No time for business as usual”, fortsätter kommissionen satsa på de tio prioriteringar i de politiska riktlinjerna som framgick av förra årets arbetsprogram:

1. En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar
2. En sammankopplad digital inre marknad
3. En motståndskraftig energiunion och en framåtblickande klimatpolitik
4. En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas
5. En djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union
6. Ett rimligt och balanserat frihandelsavtal med USA
7. Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende
8. Mot en ny migrationspolitik
9. En starkare global aktör
10. En union i demokratisk förändring

Den sittande Europeiska kommissionens strategi är lägga fram färre initiativ – endast sådana initiativ läggs fram som ska bidra till de tio prioriteringarna, främst sysselsättning och tillväxt. Det nya arbetsprogrammet innehåller 23 centrala initiativ fördelade på de tio politiska prioriteringarna, initiativ som kommissionen avser anta under år 2016 i syfte att uppnå de politiska mål man tidigare uppställt.

Arbetsprogrammet innehåller även 20 lagförslag under behandling som kommissionen vill dra tillbaka eftersom de inte överensstämmer med kommissionens politiska prioriteringar, inte har utsikter att antas eller har urvattnats så mycket i lagstiftningsprocessen att de inte längre tjänar sina ursprungliga politiska syften.

Dessutom innehåller arbetsprogrammet 40 Refit-åtgärder. Refit är kommissionens program för att se till att EU-lagstiftningen förblir ändamålsenlig och ger avsedda resultat. Målet för Refit-åtgärderna är att förenkla lagstiftningen och minska kostnaderna för att följa den utan att de politiska målen äventyras. Kommissionens avsikt är att programmet därigenom ska bidra till ett tydligt, stabilt och förutsägbart regelverk som stöder tillväxt och sysselsättning. Det här året kommer 13 Refit-åtgärder att bidra till de centrala initiativen, bl.a. i form av enklare regler för EU-finansiering och översyn av skatte- och energilagstiftningen. Dessutom ska 27 nya Refit-åtgärder inledas för att bl.a. se över EU:s sjöfartslagstiftning, förenkla offentlig upphandling för små och medelstora företag, underlätta efterlevnaden av EU:s kemikalielagstiftning och se till att arbetsmiljöreglerna är rimliga och verkligen tillämpas.

EU inverkar idag på de flesta områden och har ett omfattande regelverk som kontinuerligt uppdateras och utökas. Eftersom Åland har en i sammanhanget liten förvaltning går en stor del av resurserna åt till att genomföra det regelverk som alla EU-stater och dess lagstiftande regioner är förpliktigade att genomföra. Generellt kan sägas att speciellt två saker präglar landskapets ställning vid beredning av ny lagstiftning i EU. För det första är Ålands inflytande främst av indirekt natur och för det andra är landskapsregeringens resurser begränsade. Därför är det viktigt att det finns klara riktlinjer för vilka EU-ärenden som är viktiga för landskapet. Detta kapitel återspeglar således inte den verksamhet som idag bedrivs vid landskapsregeringen när det gäller EU-relaterade frågor, utan behandlar de prioriteringar som landskapsregeringen gjort i de frågor i vilka Åland inte en-

bart ska lägga resurser på att genomföra befintlig EU-lagstiftning, utan försöka påverka EU:s initiativ till lagstiftning.

Utgående från kommissionens arbetsprogram har landskapsregeringen valt ut de initiativ som kommer att prioriteras inom landskapet under 2016. Alla prioriterade ärenden för 2016 är inte nya. Beredningen av en del ärenden har redan påbörjats vid EU:s institutioner, vilket innebär att även beredningen vid landskapsregeringen av dessa ärenden är påbörjad. I kapitel 3.2 finns ett avsnitt om varje prioriterat ärende. I kapitel 3.3 sammanfattas landskapsregeringens nya prioriteringar utifrån kommissionens arbetsprogram för 2016. I kapitel 3.4 beskrivs landskapsregeringens EU-arbete under det gångna året.

## 3.1 Landskapets möjligheter till inflytande i EU-ärenden

### 3.1.1 Landskapsregeringens specialrådgivare i Bryssel

Åland har en specialrådgivare vid Finlands ständiga representation vid EU. Det är en tjänsteman som förmedlar information till Åland om arbetet vid EU:s institutioner. Tjänstemannen är formellt anställd av utrikesministeriet men arbetar endast för Åland och landskapsregeringen finansierar tjänsten. I samband med att tjänsten lediganslogs 2014 och en ny specialrådgivare tillträdde beslöt landskapsregeringen att en större tyngdpunkt bör läggas på att driva landskapets positioner vid EU:s institutioner. Förutom att bevaka ärenden under lagstiftningsprocessen som är av intresse för landskapsregeringen, arbetar specialrådgivaren idag aktivt med att föra fram landskapets positioner till EU:s institutioner redan under beredningsperioden. Att skapa och upprätthålla nätverk med relevant fokus för landskapet är även det en viktig del av specialrådgivarens uppgifter.

### 3.1.2 Nationell expert vid kommissionen

Landskapsregeringen strävar efter att upprätthålla goda kontakter med kommissionen. En nationell expert är formellt anställd vid någon av kommissionens enheter och fullför sina arbetsuppgifter där. Samtidigt behåller tjänstemannen en nära kontakt med sin hemmaförvaltning, det vill säga landskapsregeringen. I dessa kontakter kan tjänstemannen informera om kommande lagstiftning, stödordningar, överträdelseförfaranden samt vägleda förvaltningen i genomförandet av direktiv och förordningar. Den utsända tjänstemannen ska även informera tjänstemän vid kommissionen om den rådande situationen i landskapet. Det generella syftet med en nationell expert är att knyta EU:s institutioner närmare medlemsstaternas myndigheter.

Den 16 september 2014 sände landskapsregeringen, efter förfrågan från kommissionens generaldirektorat för miljö (DG ENV), unit D.1 – Enforcement, Cohesion Policy and European Semester – Cluster 1, en tjänsteman för tjänstgöring som nationell expert till generaldirektoratet för miljö för en period om två år.

### 3.1.3 Samarbete med Europaparlamentariker

Europaparlamentet har idag lagstiftningsmakt som omfattar en majoritet av de områden som ingår i EU:s lagstiftningsbehörighet. Parlamentet kontrollerar även EU:s budget och godkänner kommissionen. Dessutom krävs Europaparlamentets godkännande för en mängd internationella avtal som förhandlats fram av unionen, till exempel inom internationell handel.

Landskapsregeringen har under en längre tid samarbetat med flera parlamentariker och partigrupper. Genom att föra en dialog med parlamen-



tarikerna har landskapsregeringen haft möjlighet att påverka den politiska processen inom EU till förmån för landskapets intressen.

Landskapsregeringen har ett väl inarbetat nätverk och goda kontakter med Europaparlamentet, och samarbetar med såväl finländska parlamentariker som med parlamentariker från andra medlemsstater, beroende på vilka ärenden som är på agendan. Landskapsregeringen framför fortlöpande ställningstaganden i olika frågor till dessa kontakter.

Landskapsregeringen ämnar under det kommande året fortsätta samarbetet med relevanta Europaparlamentariker.

### 3.1.4 Regionkommittén

Finland har nio platser i regionkommittén varav en plats enligt självstyrelselagen tillsätts av Åland. Åland har i regionkommittén bland annat möjlighet att påverka de utlåtanden som regionkommittén avger. Den kontaktskapande verksamheten med andra regioner och lokala samfund från EU-staterna är viktig i avsikt att skapa nätverk och allianser för att driva frågor som är av betydelse för Åland. I augusti 2015 besökte den finländska delegationen i Regionkommittén Åland och fick under några dagar en inblick i självstyrelsen och i olika verksamheter.

Den åländska ledamoten såväl som suppleanten deltar vid plenar- och arbetsutskottsmöten och får på det sättet goda insikter om vilka frågor som är aktuella i EU-sammanhang. Den åländska ledamoten och suppleanten sitter i de två utskotten "*Utskottet för utbildning, ungdomsfrågor, kultur och forskning*" (SEDEC) och "*Utskottet för medborgarskap, god förvaltnings- sed, institutionella frågor och yttre förbindelser*" (CIVEX). Den åländska ledamoten sitter även med i den mellanregionala gruppen "Östersjöregioner".

Under 2015 har ledamoten i SEDEC arbetat för en ambitiös reform av EU:s upphovsrättslagstiftning. Ledamoten har drivit gränsöverskridande lösningar för digitala medietjänster för att värna de 50 miljoner europeiska medborgare som talar ett regionalt minoritetsspråk samt unionens mindre använda språk. Ledamoten har framhållit att geografisk blockering hindrar minoriteter i EU från att ta del av medietjänster på sitt modersmål.

I samband med Regionkommittémötena har Ålands ståndpunkt också framförts till kommissionen och Finlands EU-ambassadör. Arbetet i Regionkommittén har under 2015 präglats långt av kommissionens arbetsprogram och av flyktingkrisen i Europa.

### 3.1.5 Subsidiaritetsprincipen

Subsidiaritetsprincipen regleras i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. Enligt denna ska unionen, på de områden där unionen inte har exklusiv befogenhet, vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå.

Enligt Lissabonfördraget ska alla nationella parlament få ta del av utkast till lagstiftningsakter för att bedöma initiativens förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Enligt 9 kap. 59a § självstyrelselagen kan lagtinget i frågor som hör till landskapets behörighet delge riksdagen ett motiverat yttrande om huruvida ett utkast till lagstiftningsakt från Europeiska unionen är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Lagtingets ståndpunkt ska tillställas Europeiska unionens institutioner.

Landskapsregeringen gör i de samråds- och informationsärenden som tillställs lagtinget en bedömning av subsidiaritetsprincipen. Landskapsregeringen informerar även utan dröjsmål lagtinget om vilka kommissionsinitiativ som diariet förs vid landskapsregeringen.

### 3.1.6 Deltagande i kommissionens konsultationer

Kommissionen håller ofta konsultationer – även kallade (offentliga) samråd – med medlemsstater och andra intresserade parter innan man lägger fram ett nytt kommissionsinitiativ. Detta innebär en möjlighet för landskapet att i ett tidigt skede av EU:s lagstiftningsprocess framföra synpunkter direkt till kommissionen, vilket landskapsregeringen anser vara mycket positivt. Landskapsregeringen har under år 2015 deltagit i fem konsultationer – dessa rörde EU:s fågel- och art- och habitatsdirektiv, cirkulär ekonomi, audiovisuella medietjänster, att undanröja gränshinder samt EU:s satellit och kabeldirektiv. Även under 2016 planerar landskapsregeringen att delta i kommissionens konsultationer till den del de berör frågor som är av intresse för landskapet. Då det finns ett behov att ett förändrat förfarande vid konsultationer avser landskapsregeringen kontakta lagtinget för att gemensamt utarbeta nya riktlinjer.

### 3.1.7 Landskapets deltagande i den nationella beredningen av EU-ärenden

Enligt 59a § självstyrelselagen har landskapsregeringen rätt att delta i beredningen av Finlands nationella ställningstagande gällande beslut som fattas inom EU. Detta görs genom att landskapsregeringen har en representant i de flesta sektorspecifika beredningssektionerna samt i kommittén för EU-ärenden. Lantrådet har även rätt att bli hörd i EU-ministerutskottet. Landskapsregeringen arbetar kontinuerligt i samverkan med rikets myndigheter för att ytterligare förbättra rutinerna som garanterar landskapets deltagande i den nationella beredningen av EU-ärenden.

#### *Beredning på svenska*

Då det gäller landskapets möjligheter till inflytande över beslutsfattandet inom EU är språket en central fråga, eftersom landskapsregeringen enligt nuvarande system förutsätts delta i rikets beredning av positioner. Beredningen sker exklusivt på finska, vilket är ett problem. Enligt justitieministeriets anvisningar om Ålands ställning i lagberedningen och i EU-ärenden har landskapsregeringen rätt att få beredningssektionernas dagordningar på svenska, övrigt material översatt på begäran (åtminstone de delar som är viktiga för Åland) samt tolkning vid deltagande i beredningssektionsmöten.

De två stora problemen vad gäller beredningen på svenska, vilka flera av landskapets tjänstemän upplevt under året är

- 1) att det ibland saknas kunskaper hos enskilda tjänstemän i riket om Ålands språkliga rättigheter i beredningen av EU-ärenden
- 2) att det ofta är problem att få relevanta översättningar i tid, vilket påverkar deltagandet i den nationella beredningen

Under år 2016 avser landskapsregeringen göra en mer detaljerad utredning över de språkliga problemen som landskapets tjänstemän upplevt vid landskapets deltagande i den nationella beredningen av EU-ärenden. Detta för att vid behov kunna vidta åtgärder för att förbättra de språkliga förhållandena vid nämnda beredning.

Landskapsregeringen har under 2015 antagit dokumentet *Anvisning för språkanvändning vid Ålands landskapsregering*. För närmare information se landskapsregeringens redogörelse nr 2/2015-2016.

## 3.2 Landskapets prioriteringar

### 3.2.1 Åländsk representation i Europaparlamentet

Alltsedan anslutningen till EU har landskapet fört fram krav på att Åland ska erhålla representation i Europaparlamentet. Landskapsregeringen forts-

ätter kontinuerligt detta arbete och står fast vid sin uppfattning om att frågan om en Europaparlamentsplats för Åland är en konstitutionell fråga som måste lösas nationellt, så att landskapet Åland vid Europaparlamentsval utgör en egen valkrets.

### 3.2.2 Statligt stöd

Landskapsregeringen har alltsedan medlemskapet i EU fortlöpande utfärdat olika stöd och stödordningar. Landskapsregeringen följer även den juridiska utvecklingen på området inom unionen. Syftet med denna verksamhet är att säkerställa att stöd i landskapet är förenliga med unionens regler rörande statligt stöd.

Landskapsregeringen har under året deltagit i det nätverk för EU-regler om statligt stöd, som är arbets- och näringsministeriet tillsatte år 2014. Landskapsregeringen har två representanter i nätverket.

### 3.2.3 EU 2020 ur ett utbildnings- och kulturperspektiv

Europa 2020 är en strategi för att uppnå visionen om EU:s sociala marknadsekonomi: Smart och hållbar tillväxt för alla med hög sysselsättning, produktivitet och social sammanhållning. I strategin ingår tre prioriteringar: *Smart tillväxt* – utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation, *Hållbar tillväxt* – främja resurseffektivare, grönnare och konkurrenskraftigare ekonomi och *Tillväxt för alla* – stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och social och territoriell sammanhållning.

Sett ur ett utbildningsperspektiv stärker prioriteringarna i EU 2020 strategin varandra och är en förutsättning för en progressiv utveckling och forskning inom utbildnings- och kulturområdet i landskapet.

Det europeiska utbildningssamarbetet har som mål att förbättra kvalitet och effektivitet i utbildningen, främja livslångt lärande, jämställdhet, social gemenskap, aktivt medborgarskap och rörlighet mellan länderna och allmänt stöda kreativitet, innovationer och företagsamhet. *Utbildningssamarbetet* främjas genom finansiella stödformer och program, vilka även kommit Åland till del inom *programmet Erasmus+* omfattande de tidigare stödprogrammen Comenius (allmänbildande grundutbildning), Erasmus (högskoleutbildning), Leonardo da Vinci (fortbildning och forskning) och Grundtvig (vuxenutbildning).

För att främja rörligheten och förenkla för EU-medborgare att studera och söka jobb i medlemsländerna har det skapats redskap för överföring av examina och kompetenser för studier och arbete. Ett europeiskt system för *jämförelse av studieprestationer och erkännande av högskolestudier som fullgjorts utomlands (ECTS)* och ett *system för meritöverföring inom yrkesutbildningen (ECVET)* tillämpas och omsätts i praktiken i det beräkningsystem med kompetenspoäng som införs vid bedömningen inom yrkesutbildningen från och med hösten 2016. I samråd med berörda nationella och nordiska utbildningsmyndigheter avser landskapsregeringen framöver följa arbetet med att utifrån ett gemensamt europeiskt ramverk för kvalifikationer (EQF) skapa nationella ramverk (NQF) för erkännande av studier och yrken.

Då det inom ett yrke ställs specifika krav på utbildning eller yrkeserfarenhet (reglerat yrke) tillämpas inom unionen ett direktiv om *erkännande av yrkeskvalifikationer* (2005/36/EG). Direktivet anger regler enligt vilka en medlemsstat ska erkänna utbildning eller yrkeskvalifikationer som en unionsmedborgare har förvärvat i en annan medlemsstat. Ändringar i direktivet (2013/55/EU) har implementerats i rikslagstiftningen och gäller från och med ingången av år 2016. Landskapsregeringens avsikt är att under året lämna motsvarande ändringsförslag i landskapslagstiftningen (2011:120) om erkännande av yrkeskvalifikationer till lagtinget.

Visionen om att utveckla ett samhälle och en ekonomi baserad på kunskap och innovation och EU:s framtids- och nyckelkompetenser för ett livslångt lärande utgör grund för landskapsregeringens aktuella *utbildningspolitiska program* med övergripande mål och innehåll för verksamheten fr.o.m. grundskole- t.o.m. högskolenivå i landskapet. Programmet betonar att barn, ungdomar och vuxna ges möjligheter till god och bred utbildning, aktivt medborgarskap, personlig utveckling, välbefinnande och färdigheter för sysselsättning i arbetslivet.

Även i landskapsregeringens *ungdomspolitiska program* går de prioriterade områdena hand i hand med de gemensamma riktlinjer som man enats om inom EU:s ungdomspolitik, bl.a. inom programmet *Unga på väg*, där utbildning och sysselsättning för unga människor betonas. Politiken och strategierna lyfter fram utbildning, jobb, kreativitet och entreprenörskap, social integration, hälsa och idrott, samhällsmedverkan och volontärverksamhet.

Landskapsregeringen har ingått avtal med Medborgarinstitutet i Mariehamn om ordnandet av utbildning i svenska för inflyttade som är arbetslösa eller hotas av arbetslöshet, för analfabeter och inflyttade med ett annat alfabet, för inflyttade som har en arbetsplats och för flyktingar. Utbildningen syftar till att främja mångkulturalism och ge vuxna inflyttade med annat modersmål än svenska grundläggande baskunskaper i det svenska språket som redskap för kommunikation och aktivt deltagande i det åländska samhälls- och arbetslivet. På dessa grunder ska utbildningen även innehålla avsnitt som berör arbets- och anställningsärenden samt hälso- och sjukvårdsfrågor. Landskapsregeringen låter betona att undervisning i svenska som sker på arbetsplatser med utländsk arbetskraft stöder arbetsgivarnas åtaganden, främjar arbetstagarnas framgång och är utvecklande för arbetsgemenskapen.

### 3.2.4 Mediepolitik och upphovsrätt

Kommissionen presenterade under 2015 en *strategi för den digitala inre marknaden* COM(2015) 192 efter att ett omfattande offentligt samråd hållits, i vilket även landskapsregeringen deltog. Strategin innehåller ett flertal åtgärder som ska vidtas under de kommande åren. Strategins huvudsyfte sammanfattas i tre punkter:

- förbättra företags och konsumenters tillgång till varor och tjänster online i Europa, genom att ta bort hinder för gränsöverskridande verksamhet,
- skapa rätt förutsättningar för framväxten av digitala nätverk och innovativa tjänster, samt
- maximera tillväxtpotentialen för EU:s digitala ekonomi, genom exempelvis investeringar i IT-infrastruktur, digitala kunskaper och offentliga e-tjänster.

Landskapsregeringen har även deltagit i samråd som kommissionen har hållit gällande det audiovisuella direktivet och satellit- och kabeldirektivet. För landskapsregeringens vidkommande har fokus legat på de svårigheter språkliga minoriteter har att ta del av andra länders utbud på sitt modersmål online. Sveriges TV utvecklar ständigt sin Play-funktion, men åländska titlare kan på grund av upphovsrättsliga orsaker inte ta del av detta.

I arbetet med dessa frågor har landskapsregeringen haft ett värdefullt samarbete med undervisnings- och kulturministeriet som i sina utlåtanden till kommissionen även har beaktat Ålands synpunkter beträffande kommissionens upphovsrättsliga ärenden. Tjänstemän har vid tre tillfällen mött sakkunniga på upphovsrättsområdet vid ministeriet. Vid ett av tillfällena gavs möjlighet att lägga fram Ålands speciella upphovsrättsliga situation för upphovsrättdelegationen. Delegationen består av tjänstemän från mini-

sterierna, public service, kommersiella mediebolag och upphovsrättorganisationerna. Landskapsregeringen avser upprätthålla fortsatta kontakter till ministeriet i dessa frågor.

Under hela 2015 har landskapsregeringen bevakat förslagen rörande den pågående reformen av EU:s upphovsrättslagstiftning och fört fram sina synpunkter såväl till kommissionen och Europaparlamentet som till övriga berörda aktörer i EU och inom landskapet. Landskapsregeringen har dessutom genom specialrådgivaren i Bryssel identifierat möjliga samarbetspartners i andra EU-länder och har idag ett samarbete med flera regioner och organisationer inom EU kring upphovsrättsfrågorna. Landskapsregeringen tillskrev i februari 2015 kommissionen med en uppmaning och önskan om att reformen leder till en sann europeisk gränsöverskridande upphovsrätt, långt från dagens system som oproportionerligt diskriminerar språkliga och kulturella minoriteter i Europa. Lantrådet och kansliministern har därefter även personligen uppvaktat kommissionen för att föra fram landskapsregeringens positioner i ärendet.

Landskapsregeringen har för avsikt att bilda en formell arbetsgrupp för det fortsatta arbetet med upphovsrättsfrågorna.

För en mer detaljerad redogörelse av upphovsrättsliga frågor i ett vidare perspektiv, se kapitel 9 i landskapsregeringens redogörelse nr 2/2015-2016.

### 3.2.5 Konsoliderad bolagsskattebas

Under året har kommissionen lämnat ett meddelande, COM(2015) 302 slutlig, med en handlingsplan inom 5 nyckelområden för en rättvis och effektiv företagsbeskattning i EU. Syftet bakom meddelandet är att uppnå en tillväxtfrämjande, rättvis och transparent företagsbeskattning i EU. Kommissionen anser att Europa behöver ett gemensamt ramverk för rättvis och effektiv beskattning av företagsvinster. För att uppnå detta avser kommissionen lämna ett nytt förslag om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas (CCCTB, Common Consolidated Corporate Tax Base).

Kommissionens ursprungliga förslag lämnades 2011, KOM(2011) 121 slutlig, och förslaget har varit under aktiv bearbetning av medlemsstaterna i expertgrupper sedan dess. Förslaget innehöll bestämmelser för beräkningen av det skattepliktiga resultatet, för konsolidering av koncerners skattepliktiga resultat samt bestämmelser för fördelningen av den konsoliderade skattebasen till de medlemsstater där företagen inom koncernen har sin verksamhet. Enligt förslaget från 2011 skulle koncerner frivilligt kunna välja att gå med i systemet om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas. Flera medlemsstater har varit kritiska till det ursprungliga förslaget bland annat på grund av oro för minskade skatteintäkter. Förslaget har även ifrågasatts i förhållande till subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen samt om nyttan med förslaget verkligen kan uppnås. Medlemsstaterna är inte heller eniga om vilka fördelningsnycklar som ska tillämpas för den nationella fördelningen av skattebasen. Den viktigaste principfrågan är den grund som kommissionen hänvisar till i förslaget, d.v.s. grunden för EU:s behörighet för att besluta om dessa regler som hör till den direkta beskattningens område. Medlemsländerna har lagstiftningsbehörigheten för den direkta beskattningen dock så att den nationella lagstiftningen ska vara neutral i förhållande till EU-rätten och inte förhindrar den fria rörelsen inom EU/EES-området. Om ett förslag om en gemensam skattebas antas skulle alltså landskapets lagstiftningsbehörighet inom skatteområdet inskränkas eftersom behörighet till viss del inom det direkta beskattningsområdet överförs på unionen. Den tekniska konsekvensen av detta är att landskapet till viss del förlorar möjligheten att påverka fördelningen av beskattningen och beräkningen av samfunds beskattningsbara inkomst såsom vilka avdrag som får göras i beskattningen.

För att lyckas hitta enighet bland medlemsstaterna för det nya kommande förslaget till gemensam skattebas, avser kommissionen dels göra det nya förslaget obligatoriskt för företagen till skillnad mot det ursprungliga och dels att införa den gemensamma konsoliderade skattebasen steg-för-steg. Initialt kommer fokus därför inte att ligga på konsolideringen utan på att skapa en gemensam skattebas, och i första hand kopplat till de frågor som behandlats inom OECD:s BEPS-projekt (Base Erosion and Profit Shifting) som delvis berör liknande beskattningsfrågor. Arbetet inom OECD har resulterat i ett flertal rapporter med rekommendationer till nationella lagstiftningsåtgärder och även ett multinationellt skatteavtal.

För vidare information om det ursprungliga förslaget till en gemensam skattebas se Ålands landskapsregerings promemoria om EU-kommissionens förslag KOM(2011) 121 slutlig. Ålands landskapsregering motsatte sig förslaget. Landskapsregeringen lämnade en EU-promemoria avseende meddelandet COM(2015) 302 slutlig under hösten. Landskapsregeringen ställde sig positiv till de huvudsakliga målsättningarna i meddelandet, men valde att inte ta ställning till ett nytt förslag om konsoliderad skattebas innan förslaget finns tillgängligt.

Enligt kommissionens arbetsprogram för 2016 ska ett paket om bolagsskatt tas fram, med hänvisning till meddelandet med en handlingsplan inom 5 nyckelområden. Landskapsregeringen kommer att aktivt fortsätta bevaka händelseutvecklingen av arbetet med bolagsskatten och BEPS under 2016, och vid behov vidta åtgärder för att påverka arbetet samt behandla det nya förslaget om gemensam skattebas när det lämnas.

### 3.2.6 Framtida mervärdesskattesystem

Kommissionen har i flera omgångar sedan 2010 aviserat en avsikt att modernisera mervärdesbeskattningen inom unionen. Kommissionen har bl.a. lämnat en grönbok om mervärdesskattens framtid – Ett enklare, stabilare och mera effektivt mervärdesskattesystem, KOM(2010) 695 slutlig – och ett meddelande av den 6 december 2011 om mervärdesskattens framtid, KOM(2011) 851/3. Några konkreta lagstiftningsförslag ingår inte men däremot de grundläggande egenskaper som ska känneteckna det nya mervärdesskattesystemet för att skapa ett enklare och mer effektivt mervärdesskattesystem i EU. Vidare beskrivs de principer som bör vägleda översynen av undantag från skatteplikt och reducerade skattesatser för att uppnå ett neutralt mervärdesskattesystem.

Under år 2015 lämnades inget förslag av kommissionen, trots att ett förslag enligt arbetsprogrammet skulle ha lämnats under året. Enligt kommissionens arbetsprogram för 2016 ska arbetet inom mervärdesskatteområdet istället fortsätta genom att en handlingsplan på momsområdet ska tas fram. Handlingsplanen ska syfta till ett effektivare momssystem genom vilket bedrägerier undviks och ska specifikt omfatta initiativ avseende momssatser och ett meddelande med en beskrivning av det slutliga momssystemet.

Ett område som kommissionen prioriterar är strategi för den digitala inre marknaden och inom ramen för det arbetet har kommissionen aviserat att ett lagstiftningsförslag ska lämnas med avsikt att minska den administrativa bördan för företag p.g.a. av de olika momssystemen vid elektronisk handel. Specifikt har kommissionen aviserat att ett förslag kommer att lämnas på att avskaffa momsbefrielsen för småförsändelser från leverantörer i tredje-länder. Landskapsregeringen följer fortsatt arbetet i kommissionen, med syfte att bevaka landskapets intressen.

### 3.2.7 EU-program 2014-2020

Landskapsregeringens förslag till delfinansierade program för perioden 2014-2020, Strukturfondsprogrammet med finansiering från den Europe-

iska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden, Landsbygdsutvecklingsprogrammet med finansiering från den Europeiska jordbruksfonden samt det operativa programmet inom ramen för Europeiska havs- och fiskerifonden godkändes av kommissionen under slutet av 2014 och början av 2015. Implementeringen av dessa program påbörjades därefter under 2015.

### 3.2.8 Skog

En ministerkonferens om skydd av skogarna i Europa (FOREST EUROPE) hölls i Oslo 2011, varefter ministrar från 46 signatärstater samt kommissionen som representant för EU beslöt inleda förhandlingar om ett rättsligt bindande avtal om skogar i Europa. Målsättningen med avtalet är bland annat att stärka en hållbar utveckling och samhällelig välfärd, säkerställa skogens produkter och ekosystemtjänster, öka skogens roll för att lösa globala utmaningar, skydda och förbättra skogarnas vitalitet och biodiversitet och anpassning till klimatförändringen. Avtalet ska utgöra en ram för nationellt och internationellt samarbete. Avtalsparterna förväntas utarbeta lagstiftning, program eller andra policydokument för alla kriterier samt övervaka och rapportera om situationen och verkställigheten. Avtalet är till karaktären ett så kallat blandavtal, där bestämmelserna som ingår dels hör till medlemsstaternas, dels till EU:s behörighet. Eftersom avtalet reglerar frågor inom landskapets behörighetsområde kommer lagtingets bifall att krävas för att det ska bli gällande i landskapet. Landskapsregeringen har i april 2013 lämnat ett utlåtande över sina synpunkter till Jord- och skogsbruksministeriet. Avsikten var att förhandlingarna kring det rättsligt bindande avtalet skulle vara slutförda sommaren 2013, men förhandlingarna avbröts på grund av oenighet. Rådet har under 2015 återupptagit arbetet under Lettlands och Luxemburgs ordförandeskap. FOREST EUROPE höll en extraordinär ministerkonferens i Madrid den 21 oktober 2015 där man enades om att man senast till 2020 ska utforska möjliga vägar för att nå en gemensam stånpunkt kring ett rättsligt bindande avtal om skogar i Europa.

### 3.2.9 Jakt- och viltvård

Kommissionen påbörjade under 2015 en ändamålsenlighetskontroll av EU:s naturlagstiftning; direktiv 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) och direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet). Detta inleddes med en riktad intressegruppsundersökning under första hälften av 2015 och under våren höll kommissionen ett offentligt samråd för att samla in åsikter om hur direktiven fungerar. Landskapsregeringen besvarade samrådet den 29 maj 2015 och framförde samtidigt även mer detaljerade synpunkter till kommissionen. Landskapsregeringen framförde i samrådet att en sammanslagning av fågel- och habitatdirektiven skulle förenkla direktivens tillämpning och tolkning, men att kommissionen i samband med revideringsarbetet även borde se över och uppdatera direktivlistorna över arter och livsmiljöer av gemenskapsintresse.

Genomförandet av habitatdirektivet erbjuder i dag myndigheter ett bra verktyg för att bevara hotade arter, men att problem i den praktiska tillämpningen av direktiven leder till att direktiven är mindre effektiva än de kunde vara. Habitatdirektivet har lett till att ett stort antal sådana hotade arter och livsmiljöer, som annars inte skulle ha fått lagskydd på Åland, antingen förklarats som fridlysta eller särskilt skyddsvärda enligt naturvårdslagen, eller skyddats som en del av Natura 2000-nätverket. Vad avser fågeldirektivet framförde landskapsregeringen att ordalydelsen i fågeldirektivet är relativt väl balanserad och att det av direktivet klart framgår att balansen mellan fågelskyddet och kulturella, ekonomiska och regionala särdrag ska respekt-

eras. Landskapsregeringen framförde dock att den praxis som i dag finns rörande fågeldirektivet har gått i en riktning som gör att det kan ifrågasättas huruvida fågeldirektivets ursprungliga syfte uppnås. Då det gäller jakt och viltförvaltning fungerar direktiven inte alltid tillfredsställande i praktiken. Under 2016 kommer kommissionen att publicera en rapport över resultatet av undersökningarna vilken kommer att ligga till grund för hur arbetet ska fortskrida.

I kommissionens arbetsprogram för 2016 nämns också arbetet med att förnya lagstiftningen om handeldvapen, direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen. Arbetet accelererades som en reaktion på terrorattentaten i Paris och ett förslag till ändringar av direktivet presenterades i november 2015. Landskapsregeringen har inte lagstiftningsbehörighet på området men eftersom frågan är av särskilt intresse för Åland har landskapsregeringen sänt ett utlåtande till inrikesministeriet som ansvarar för beredningen av ärendet i riket. Landskapsregeringen anser att kommissionen bör utveckla målsättningen med de föreslagna ändringarna och utvärdera de säkerhetsmässiga fördelarna i relation till hur det påverkar det legala vapenägandet. Landskapsregeringen har framfört att förslaget om förbud mot halvautomatiska vapen bör förtydligas, eftersom det är oklart exakt vilka vapen som avses och nyttan av ändringar som skulle innebära förbud mot de halvautomatiska vapen som är tillåtna för jaktändamål idag kan ifrågasättas. Landskapsregeringen har även ifrågasatt nyttan av tidsbegränsade vapenlicenser för jaktvapen, eftersom det endast skulle förbruka polisresurser i onödan utan att det förbättrar säkerheten.

Även frågan om handel med sälprodukter har varit aktuell under året. Till följd av ett beslut av WTO ogiltigförklarades den undantagsmöjlighet för handel med sälprodukter som fanns i europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1007/2009 om handel med sälprodukter. Undantaget skulle ge möjlighet att tillåta reglerad handel med sälprodukter som härstammar från en icke-kommersiell förvaltning av marina resurser inom ramar för laglig jakt. Landskapsregeringen arbetade för att behålla undantagsmöjligheterna men den 6 oktober 2015 publicerades en ny förordning (2015/1775) som upphävde undantaget och endast tillåter handel med sälprodukter som härstammar från den jakt som inuitsamhällen eller andra ursprungsbefolkningar bedriver.

### 3.2.10 Miljö och hållbar utveckling

Kommissionen antog i juli 2014 ett förslag om ändring av ett antal direktiv inom området för avfall, det så kallade avfallspaketet COM(2014) 397. Kommissionen beslöt dock i november 2014 dra tillbaka paketet för att senare presentera ett nytt initiativ med mer fokus på resultat än regler. Landskapsregeringen fortsatte att bevaka ärendet och deltog i augusti 2015 i en konsultation om cirkulär ekonomi, vilket är namnet på det nya avfallspaketet. Landskapsregeringen framförde bland annat att cirkulär ekonomi är en viktig fråga, och att det är viktigt att uppmuntra allmänheten till användning av gröna produkter.

Kommissionen presenterade ett nytt förslag i december 2015. Paketet innehöll ett meddelande om ett handlingsprogram för cirkulär ekonomi (COM(2015) 614) och ett reviderat förslag till ändring av ett flertal direktiv som rör avfallssektorn (COM(2015) 593, COM(2015) 594, COM(2015) 595 och COM(2015) 596). Landskapsregeringen sände sitt ställningstagande om förslagspaketet till miljöministeriet samt som ett informationsärende till lagtinget i januari 2016. I ställningstagandet såg landskapsregeringen mycket positivt på cirkulär ekonomi och kretsloppssamhälle, men framförde att den omfattande rapporteringen som föreslås i direktiven kan komma att innebära mera administrativt arbete och ökade kostnader, och att



det med beaktande av Ålands litenhet finns en uppenbar risk att de nya kraven kan bli omfattande i förhållande till nyttan.

Landskapsregeringen följde utvecklingen av EU:s vision och ställning inför COP 12 klimatmötet i Paris. Vicelanträdet och vikarierande byråchefen för miljöbyrån deltog i klimatmötet 7-9 december 2015 som en del av Finlands delegation.

Ur kommissionens arbetsprogram för 2016 framgår att kommissionen siktar på att ta ett nästa steg för en hållbar europeisk framtid genom ett initiativ som innehåller ett nytt tillvägagångssätt för att säkerställa ekonomisk tillväxt och social och miljömässig hållbarhet för EU efter 2020, med beaktande av översynen av Europa 2020-strategin samt det interna och externa genomförandet av FN:s mål för hållbar utveckling. För närmare information om hållbar utveckling se landskapsregeringens redogörelse nr 2/2015-2016.

För övrigt genomsyrar hållbarhetsarbetet hela regeringsprogrammet för perioden 2015-2019.

### 3.2.11 Energi

Genom de initiativ som presenteras inför 2016 är kommissionens ambition fortsatt hög inom energiområdet. Generellt krävs långsiktiga målsättningar i energifrågor för att minska de klimatpåverkande utsläppen. En viktig målsättning är att alla energikonsumenter ska ha tillgång till en fullt integrerad energimarknad och den säkerhet som energiförbindelser till andra medlemsstater medför. Strävan fortsätter att genomföra en integrerad inre energimarknad och ökad energieffektivitet i syfte att förbättra konkurrenskraften och hållbarheten. Energieffektivitet är ett av de mest kostnadseffektiva sätten att trygga energiförsörjningen och minska utsläppen av växthusgaser och andra föroreningar.

EU har en tydlig ram för energi- och klimatpolitiken till 2020 och framöver. Denna ram samordnar olika politiska mål, som att minska växthusgasutsläppen, trygga energiförsörjningen och främja tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning. EU är på väg att nå målen för 2020 – att skapa en inre energimarknad och uppfylla andra energipolitiska mål – varför en ny ram för klimat- och energipolitiken fram till 2030 nu utformas. En tidig överenskommelse om ramen för 2030 är viktig av flera skäl: Långa investeringscykler innebär att infrastruktur som finansieras under den närmaste tiden kommer att finnas kvar 2030 och därefter. Ett förtydligande av målen för 2030 kommer även att stödja utvecklingen mot en konkurrenskraftig ekonomi och ett tryggt energisystem genom att skapa ökad efterfrågan på effektiv och koldioxidnål teknik och främja forskning, utveckling och innovation.

För att genomföra ovanstående målsättningar utarbetar kommissionen direktiv som implementeras i den nationella lagstiftningen. Under 2015 har lagstiftning om elmarknaden och Ålands energimyndighet utarbetats, i syfte att bättre anpassa landskapets lagstiftning till bestämmelserna i energimarknadsdirektivet 2009/72/EG. Därtill har lagstiftning gällande energieffektiveringsdirektivet 2012/27/EU utarbetats under året. EU-direktiven om bland annat hissäkerhet och elsäkerhet har reviderats inom ramen för EU:s anpassningspaket, vilket kommer att föranleda lagstiftningsåtgärder i landskapet under år 2016.

De länge pågående förhandlingarna om ett rättsligt bindande internationellt klimatavtal resulterade slutligen i Paris i december 2015 i ett internationellt avtal. Ett klimatavtal där de nationer ingår som står för de största delarna av utsläppen utgör dels grunden för att uppnå målsättningen att hindra ökningen av koldioxidutsläppen till 2030 och dels en färdplan till 2050.

Ur kommissionens arbetsprogram för 2016 framgår att kommissionen under året planerar att lägga fram ett förslag om ansvarsfördelning för sektorer utanför systemet för handel med utsläppsrätter, t.ex. för byggnader, jordbruk och koldioxidsnåla transporter. För att påskynda energiövergången planerar kommissionen även en ny utformning av energimarknaden, som skulle uppfylla målet om en 15 % sammankoppling av elnätet senast 2030. I dessa planer ingår bland annat ett förslag om elmarknadens utformning och regelverk, med översyn av Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (Acer). Dessutom planeras en ändring av förordningen om elförsörjningstrygghet, och ett paket om förnybar energi inklusive hållbarhetskriterier för biomassa. Kommissionen planerar även ett paket om energieffektivitet med inriktning på energieffektivitet för byggnader. Landskapsregeringen kommer att följa ärendena under 2016 och vidta nödvändiga åtgärder.

### 3.2.12 EU-strategin för Östersjöområdet

Europeiska rådet antog i november 2009 en strategi för Östersjöområdet inklusive en tillhörande åtgärdsplan. Landskapsregeringen har aktiverat sig i några av de prioriteringsområden som finns med i åtgärdsplanen. Arbetet inom HELCOM bedrivs huvudsakligen på tjänstemannanivå, men landskapsregeringens ministrar deltar i de politikermöten som anordnas i mån av möjlighet.

I Östersjöstrategin betonas att genomförandet av HELCOM:s Åtgärdsprogram för Östersjön (BSAP) är en av de viktigaste strategiska åtgärderna för att nå en miljömässig hållbarhet. HELCOM:s målsättningar reviderades under 2013 vid ett ministermöte i Köpenhamn, där landskapets miljöminister deltog. Lagtinget och landskapsregeringen har i sina budgetmål betonat vikten av att uppfylla förpliktelserna gällande utsläppen av kväve och fosfor. Inom ramen för prioriteringsområdet ”Hållbart jordbruk, skogsbruk och fiske” deltog landskapsregeringen under 2014 och 2015 aktivt i ett projekt lett av EU-kommissionen med syfte att ta fram riktlinjer för ett hållbart vattenbruk. Landskapsregeringen har också varit med och gett synpunkter vid utarbetandet av en ny HELCOM-rekommendation för vattenbruk i Östersjön.

Vad gäller området ”Miljövänlig sjöfart” har landskapsregeringen understött införandet av strängare regler vad gäller luftutsläpp från fartygstrafik, dock med tydlig betoning att reglerna måste vara ekonomiskt genomförbara och leda till bibehållen konkurrenskraft för rederierna. Landskapsregeringen har aktivt drivit frågan om att utsläpp från avloppsvatten (toalettavfall) från passagerarfartyg ska förbjudas i hela Östersjön senast år 2018. Tidtabellen för införandet av förbudet har senarelagts, men landskapsregeringen fortsätter bevaka frågan och stöda arbetet med att förbudet ska träda i kraft så snabbt som möjligt.

### 3.2.13 Onlinespel

Sedan kommissionen den 24 mars 2011 lade fram en grönbok om onlinespel på inre marknaden, KOM(2011) 128 slutlig, har penningspel och behovet av en samordnad lagstiftning flitigt diskuterats inom EU. Det främsta syftet med grönboken var att skapa en bild dels av situationen på EU:s marknad för onlinespel och dels av lagstiftningen i de olika staterna. Man ville samtidigt undersöka om det kan behövas särskilda åtgärder på EU-nivå för att nå bättre samstämmighet i regleringen av penningspel. På basis av de svar som inkom vid samrådet och efterföljande diskussioner konstaterade kommissionen att det inte är lämpligt att i detta skede föreslå sektorspecifik EU-lagstiftning.

Den 23 oktober 2012 presenterade kommissionen en handlingsplan för onlinespel, Kommissionens meddelande till Europaparlamentet, Rådet, Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – En övergripande europeisk ram för onlinespel KOM(2012) 596 slutlig. I meddelandet föreslår kommissionen inte EU-omfattande lagstiftning för onlinespel men nog en rad åtgärder och gemensamma principer för sådan verksamhet. I meddelandet uppmanas bland annat medlemsstaterna att inrätta speltillsynsmyndigheter med tydliga behörigheter och att säkerställa samarbete med andra relevanta behöriga myndigheter.

Finlands riksdag antog en ändring av den finländska lotterilagen (FFS 575/2011) i syfte att förtydliga det lagstadgade spelmonopolet, införa strängare regler för tillhandahållande av spel och reklam för speltjänster samt ändrade regler och metoder för tillsyn över spelerbjudanden och tillämpning av reglerna för onlinespel.

Den 14 oktober 2015 tillsatte inrikesministeriet en beredning om ny lagstiftning om sammanslagning av de tre nuvarande penningspelssammanslutningarnas penningspelsverksamhet till ett nytt penningspelsbolag. Det nya penningspelsbolaget ska i sin helhet ägas av staten. Lotterilagen ska ändras och en ny lag om utdelning av avkastningen stiftas. Dessutom bereds en särskild utredning om omorganisering av övervakningen av anordnandet av penningspel.

Landskapsregeringen inledde under hösten 2013 ett arbete som syftar till en total revidering av den åländska lotterilagstiftningen. Huvudsyftet med arbetet är att inrätta en oberoende tillsynsmyndighet (lotteriinspektionen) med uppgift att övervaka penningspel. Lagberedningen presenterade ett lagförslag om lotteriinspektion och förändringar av lotterilagen hösten 2014. Under vintern 2014-15 integrerades remissvaren i lagförslagen. Lagförslagen om ny lotterilagstiftning presenterades och antogs av lagtinget i mars 2015. Den 29 oktober 2015 fann Ålandsdelegationen att hinder inte förelåg för ikraftträdandet av landskapslagarna om lotterier och lotteriinspektion. Målsättningen är att landskapslagen om lotteriinspektion och ändringen av lotterierlagen ska träda i kraft den 1 januari 2017.

### 3.2.14 Bryta det sociala arvet - investera i barnens framtid

Ett åländskt familjepolitiskt program med ett tydligt barnperspektiv har tagits fram, som beaktar kommissionens tidigare initiativ till rekommendation om insatser för att förbättra situationen för barn i en ekonomiskt utsatt situation. Arbetet har skett i en parlamentariskt tillsatt arbetsgrupp för att genom bred politisk förankring skapa en långsiktig bärighet för arbetet med en åländsk familjepolitik. Programmet och dess implementering ska beaktas inom samtliga relevanta politikområden.

Arbetet med att implementera hemvårdsstödslagen som träder i kraft 1.1.2016 fortsätter. Utgående från rapporten ”Elevens och studerandes hälsa och inlärning” medverkar landskapsregeringen till, att i samarbete med ÅHS och utbildningssektorn, stärka samarbetet mellan olika myndigheter då barn och unga har psykiska eller fysiska problem.

I medlet av 2015 gavs slutrapporten angående uppföljningen av ”Ekonomisk utsatthet och social trygghet”. Rapporten bygger på statistiska uppgifter från år 2012 och är en uppdatering av motsvarande rapport från år 2007. I rapporten undersöks hur den del av det sociala trygghetssystemet som faller under Ålands lagstiftningsbehörighet fungerar i praktiken och i vad mån de olika bidragen minskar risken för relativ fattigdom.

En av slutsatserna i rapporten är att förändringarna i den delen av bidragssystemet som faller under åländsk behörighet (barnbidrag, ensamförsörjartillägg och utkomststöd) och som genomfördes 2008-2012 sammantaget får ses som ändamålsenliga, men att det också får ses som otillfreds-

ställande att majoriteten av klienthushållen 2012 inte nådde över nivån för låg ekonomisk standard. Liksom 2004 var det ensamstående med barn som löpte störst risk att hamna under fattigdomsgränsen 2012 innan tillskottet av bidrag. Allra störst risk (nära 60 procent) löpte ensamförsörjarna med fler än ett barn.

Efter 2012 har strävan att underlätta för de ekonomiskt mest utsatta fortsatt. Från och med år 2013 höjdes grunddelen i utkomststödets så att personer som beviljas stödet på kort sikt ska kunna få sin försörjning ordnad och på längre sikt ges bättre möjlighet att klara sig på egen hand. I motsats till riket har landskapet valt att bibehålla de åländska barnbidragsnivåerna. Genom antagande av en ny bostadsbidragslag år 2015 har bostadsbidraget för flertalet bostadsbidragstagare höjts.

### 3.2.15 Jämställdhet

Jämställdhet mellan kvinnor och män är ett av Lissabonfördragets grundläggande mål. Jämställdhetsarbete på EU-nivå utgörs av vidareutveckling av lagstiftning, jämställdhetsintegrering och särskilda åtgärder för främjande av jämställdhet.

Arbetet för jämställdhetsintegrering inom EU har följande prioriteringar: Lika möjlighet till ekonomisk självständighet för kvinnor och män, lika lön för lika arbete, jämställdhet i beslutsfattande, värdighet, integritet och ett slut på könsbaserat våld samt jämställdhet i EU:s yttre åtgärder. Därtill anges ytterligare som ett prioriterat mål arbetet med övergripande frågor som berör könsstereotypa mönster, lagstiftning samt åtgärder till förbättrad lagstiftning i styrningen av jämställdhetsarbete på EU-nivå. Jämställdhet ska bidra till ekonomisk tillväxt och hållbarhet.

Könsuppdelad statistik, uppföljning av mål och resultat är viktiga beståndsdelar i hållbar jämställdhet. Främjande av jämställdhet kräver tillgång till grundläggande fakta såsom statistik indelad enligt kön. Bilagan till landskapets budget 2015 *Kvinnor och män i livets olika skeden – könsskillnader med rötter i barn- och ungdomsåren* är en uppföljning av *Kvinnors och mäns livsvillkor och hälsa* från år 2014. Bilagan till landskapets budget för 2016 *Kvinnors och mäns villkor i dagens demografiska förändringar* belyser skillnader i kvinnors och mäns livsvillkor. De tidigare bilagorna har haft fokus på ekonomi, arbetsliv och hälsa medan innevarande års bilaga har uppgifter och statistik rörande integration och demografiska förändringar. Under 2016 kommer ny upplaga av publikationen *På tal om jämställdhet* att presenteras. Analys av statistiken görs som underlag för eventuella åtgärder och insatser.

Hanteringen av löneskillnaderna mellan kvinnor och män var ett prioriterat område för kommissionens arbetsprogram för 2014. Ikraftvarande nationell jämställdhetslagstiftning förutsätter lika lön för lika eller likvärdigt arbete. Landskapsregeringen har under 2015 haft arbetsvärdering i fokus under ledning av finansavdelningen. Resultatet från arbetsvärderingen ska på sikt användas som underlag för kommande förhandlingar och groppjusteringar för att på sikt rätta till eventuella omotiverade skillnader i lönesättningen mellan likvärdiga tjänster. Landskapsregeringen konstaterar att utjämnningen av löneskillnader är ett långsiktigt, målmedvetet och strukturerat arbete som kräver sakkunskap på många olika områden och handlingskraft. Anslag för löneutjämning har reserverats.

Jämställdhetsintegrering och särskilda insatser är arbetsmetoder för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen på Åland. Jämställdhetsintegrering motverkar att jämställdhetsarbetet drivs vid sidan av ordinarie verksamheter. Landskapsregeringens målsättning är att knyta jämställdhetsarbetet till det vardagliga arbetet med verksamhetsutveckling och på så sätt göra jäm-

ställdhet till en beståndsdel i det generella arbetet med kvalitetsutveckling och kontinuerliga förbättringar.

Ett kontinuerligt hållbart utvecklingsarbete, utbildning i jämställdhets- och genuskunskap, normer, strukturer och värderingar samt kunskap om förändringsarbete och dess villkor för olika målgrupper är en basförutsättning för hållbar jämställdhet. Under år 2015 påbörjades en treårig kompetensutveckling i genus och jämställdhet med fokus på målgrupper inom den offentliga sektorn.

Det redan påbörjade arbetet med genus- och jämställdhetsintegrering i den åländska barnomsorgsverksamheten fortsätter med målsättningen att skapa en verksamhet med hög och likvärdig kvalitet för flickor och pojkar. Arbetet med jämställd fritid har som målsättning att skapa förutsättningar för en trygg och jämställd fritid för unga kvinnor och män.

Europarådets konvention 2011 (Istanbulkonventionen) innehåller bestämmelser om förebyggande arbete mot våld i nära relationer och bekämpande av våld mot kvinnor. I överensstämmelse med Istanbulkonvention har landskapsregeringen utarbetat en övergripande strategi för arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Ålands lagting har även antagit landskapslagen om skyddshem genom vilken landskapsregeringen tar större ansvar för styrningen av skyddshemsverksamheten i landskapet. Landskapsregeringen tryggar genom lagen tillgången och kvalitén på skyddshemstjänster för de som drabbats av våld i nära relationer.

### 3.2.16 Integration och inre säkerhet

Ett av EU kommissionens prioriterade områden i arbetsprogrammet för 2016, liksom för 2015, är migrationspolitik. Arbetsprogrammet för 2016 omfattar två nya initiativ: ”bättre migrationshantering” och ”paket om gränsförvaltning”. Även om den här typen av migrationsfrågor faller under riksbehörighet är integration av flyktingar ett område som landskapsregeringen kommer att bevaka under året. Även det finländska ordförandeskapet av Nordiska rådet planerar en ministerkonferens på temat under 2016.

Två EU-fonder för åren 2014-2020 stöder medlemsländernas insatser på områdena asyl, migration och integration samt inre säkerhet: Fonden för asyl, migration och integration (AMIF) omfattar totalt €44,14M för Finlands del. Medlen avser stärkandet av asyl, integration, och laglig invandring (€23,49M), samt medel för vidarebosättning av kvotflyktingar (€20,65M). Fonden för inre säkerhet (ISF) indelas i ett instrument för ekonomiskt stöd för yttre gränser och visering och ett instrument för ekonomiskt stöd till polissamarbete, förebyggande och bekämpning av brottslighet samt krishantering. Fonderna administreras för Finlands del av inrikesministeriet, men landskapsregeringen ingår i fondernas övervakningskommittéer. För att åländska aktörer ska kunna söka och ta del av medel ur fonderna – främst medel som är öronmärkta för integration och vidarebosättning av kvotflyktingar – krävs att en blankettlag och överenskommelseförordning antas under året.

## 3.3 Sammanfattning av landskapsregeringens nya prioriteringar i kommissionens arbetsprogram för 2016

Nedan finns en tabell över de kommissionsinitiativ som landskapsregeringen prioriterar i kommissionens arbetsprogram för 2016. Landskapsregeringen kommer att följa dessa initiativ och vid behov diarieföra dem.

**Tabell 1: Initiativ som landskapsregeringen kommer att prioritera**

<b>En ny satsning på sysselsättning, tillväxt och investeringar</b>	
Paket om ett kretslopps-samhälle  Lagstiftning/ icke-lagstiftning	Syftet är att ta itu med problem som rör ekonomin och miljön genom en så effektiv resursanvändning som möjligt i hela värdekedjan (t.ex. hållbar konsumtion, produktion och avfallshantering) och genom innovation, och på så sätt göra det möjligt att utveckla nya marknader och företagsmodeller. Paketet kommer att bestå av en allmän handlingsplan med åtgärder för uppföljning av faktiska framsteg samt ett förslag med långsiktiga mål på avfallsområdet.
Nästa steg för en hållbar europeisk framtid  Icke-lagstiftning	Det här initiativet kommer att innehålla ett nytt tillvägagångssätt för att säkerställa ekonomisk tillväxt och social och miljömässig hållbarhet för EU efter 2020, med beaktande av översynen av Europa 2020-strategin samt det interna och externa genomförandet av FN:s mål för hållbar utveckling.
<b>En sammankopplad digital inre marknad</b>	
Genomförande av strategin för den digitala inre marknaden  Lagstiftning/ icke-lagstiftning	Den strategi för den digitala inre marknaden som utformades i maj 2015 kommer att vidareutvecklas genom följande tre åtgärder: 1) Ett meddelande om upphovsrätt och ett lagförslag om portabilitet, åtföljda av lagförslag om upphovsrätt och en översyn av satellit- och kabeldirektivet (Refit-programmet), lagförslag om digitala avtalsrättigheter, geoblockering och moms på elektronisk handel (Refitprogrammet) samt en översyn av förordningen om konsumentskyddssamarbete (Refit-programmet). 2) Översyn av telekomlagstiftningen (Refit-programmet) och direktivet om audiovisuella tjänster och medietjänster (Refit-programmet). 3) Ett lagförslag om det fria flödet av uppgifter.
<b>En motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik</b>	
Paket om energiunionen  Lagstiftning/ icke-lagstiftning	Som uppföljning till den strategiska ramen består paketet av följande: lagförslag om elmarknadens utformning och regelverk, inklusive en översyn av Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (Acer) och en ändring av förordningen om elförsörjningstrygghet, ändring av förordningen om trygg naturgasförsörjning och ändring av beslutet om mellanstatliga avtal, beslutet om delade insatser och införli-

	vande av markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk inom ramarna för klimatåtgärderna fram till 2030, ett paket om förnybar energi (Refit-programmet), inklusive hållbarhetskriterier för biomassa, och ett paket om energieffektivitet, inklusive energieffektivitet för byggnader (Refit-programmet).
<b>En fördjupad och mer rättvis inre marknad med en stärkt industribas</b>	
Paket för arbetskraftens rörlighet  Lagstiftning/ icke-lagstiftning	Initiativet består av ett meddelande om arbetskraftens rörlighet, en riktad ändring av direktivet om utstationering av arbetstagare samt ändring av förordningarna om samordning av de sociala trygghetssystemen.
Uppföljning av strategin för den inre marknaden  Lagstiftning/ icke-lagstiftning	Strategin för den inre marknaden kommer att föras vidare genom vägledning om hur EU-lagstiftningen ska tillämpas på företagsmodeller inom samverkansökonomi, åtgärder för att hjälpa små och medelstora företag och nystartade företag att växa, initiativ som rör reglering av yrken, ett lagstiftningsinitiativ till stöd för en ny metod i fråga om misslyckade företagssatsningar och insolvens, lagstiftningsinitiativ som ska underlätta tillhandahållande av tjänster över gränserna, åtgärda lagstiftningsrelaterade hinder för handel med viktiga företagstjänster och bygg- och anläggnings-tjänster samt behandla diskriminering på grund av medborgarskap eller bosättningsort, översyn av EU:s regelverk för säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (Refit-programmet), standardiseringsåtgärder, inklusive standarder för tjänster, förslag till verktyg för marknadsinformation och ett bättre anmälningsförfarande enligt tjänstedirektivet samt en handlingsplan för ökad kunskap om principerna för ömsesidigt erkännande av varor.
Handlingsplan på momsområdet  Lagstiftning/ icke-lagstiftning	Handlingsplanen syftar till att uppnå effektiva momssystem genom vilka bedrägerier undviks. Planen kommer att omfatta initiativ som gäller momssatser (Refit-programmet), ett förslag om moms på elektronisk handel (Refit-programmet) inom ramen för strategin för den digitala inre marknaden samt ett meddelande med en beskrivning av det slutgiltiga momssystemet (Refit-programmet).
Paket om bolagsskatt  Lagstiftning/ icke-lagstiftning	Efter meddelandet <i>En rättvis och effektiv företagsbeskattning i Europeiska unionen: 5 nyckelområden</i> , innehåller paketet en rad åtgärder för att öka insynen i systemet för bolagsbe-

	skattning och åtgärder mot skatteflykt, inklusive tillämpning av internationella standarder om urholkning av skattebasen och överföring av vinster samt ett successivt tillvägagångssätt med början i en obligatorisk skattebas (Refit-programmet), samtidigt som det nuvarande förslaget om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas dras tillbaka.
<b>Handel: Ett rimligt och balanserat frihandelsavtal med USA</b>	
Uppföljning av strategin för handel och investeringar  Lagstiftning/ icke-lagstiftning	Mot bakgrund av strategin för ”handel för alla” för en effektivare och öppnare handels- och investeringspolitik grundad på värderingar kommer kommissionen att fullfölja förhandlingarna om det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar med USA, se till att göra framsteg i WTO, diskutera strategiska frågor med Asien och säkerställa att avtalen om ekonomiskt partnerskap genomförs.
<b>Ett område för rättvisa och grundläggande rättigheter som grundar sig på ömsesidigt förtroende</b>	
Genomförande av den europeiska Säkerhetsagendan  Lagstiftning/ icke-lagstiftning	Åtgärder för att genomföra den europeiska säkerhetsagendan, inklusive förslag till ändring av rambeslutet om terrorism, bättre regler för handeldvapen samt ett förslag om att bekämpa bedrägerier och förfalskning som rör andra betalningsmedel än kontanter.
<b>Mot en ny migrationspolitik</b>	
Bättre migrationshantering  Lagstiftning/ icke-lagstiftning	I initiativet ingår följande två delar: 1) Reguljär migration: ett meddelande och ytterligare lagstiftningsåtgärder, inklusive utvidgning av systemet med blåkort. 2) Asyl och flyktingar: ett förslag till ett strukturerat system för flyktingars återvändande samt ändring av Dublin-systemet för asyl.

### 3.4 Landskapets arbete med EU-ärenden år 2015

I det här kapitlet sammanfattas landskapsregeringens arbete med EU-ärenden under år 2015. I kapitel 3.2 behandlades de prioriteringar som landskapsregeringen gjort i de frågor där Åland inte enbart ska lägga resurser på att genomföra befintlig EU-lagstiftning, utan försöka påverka EU:s initiativ till lagstiftning. Nedan behandlas EU-lagstiftning som kommit under året i sådana frågor som landskapsregeringen prioriterat och där man försökt påverka den kommande lagstiftningen.



### 3.4.1 Beredningen av EU-lagstiftning inom landskapet

Inom EU har kommissionen ensamrätt på att initiera nya lagstiftningsakter. Kommissionsinitiativen (även kallade kommissionsförslag) innefattar dock även annat än initiativ till lagstiftning, till exempel olika typer av meddelanden samt grön- och vitböcker. Således är det långt ifrån alla initiativ som föranleder beredning vid landskapsregeringen.

**Tabell 2. Beredningen av kommissionsinitiativ 2015**

	2015	2014	2013
Deltagande i kommissionens konsultationer	5 st	6 st	8 st
Inkomna kommissionsinitiativ	577 st	797 st	864 st
Diarieförda kommissionsinitiativ	7 st	10 st	13 st
Samrådsärende	-	2 st	3 st
Informationsärende	3 st	6 st	6 st
Diarieförda kommissionsinitiativ som inte förts som samråds- eller informationsärende till lagtinget	5 st	2 st	-

Landskapsregeringen deltar i mån av möjlighet i de konsultationer kommissionen håller. För en närmare redogörelse över de konsultationer landskapsregeringen deltagit i under 2015 se kapitel 3.1.6.

Landskapsregeringen erhåller alla nya kommissionsinitiativ via e-post från statsrådets kansli. De kommissionsinitiativ som är av särskilt intresse för landskapet diarieförs och bereds. EU-enheten sköter koordineringen av kommissionsinitiativen, medan de sakkunniga tjänstemännen vid avdelningarna bereder och föredrar ärendena för den minister till vars ansvarsområde ärendet hör.

Av de 577 kommissionsinitiativen utgjorde drygt en tredjedel (200 st) sådana ärenden som bedömdes vara av intresse för landskapet; dessa initiativ har sänts för kännedom till berörda tjänstemän. EU-enheten diarieför initiativ när enheten gör bedömningen att initiativet är av särskilt intresse för landskapet. Ofta avgörs dock behovet av diarieföring efter en diskussion mellan EU-enheten och den sakkunniga tjänstemannen. Som ses i tabellen ovan är det endast en liten andel – under år 2015 sju stycken – av kommissionsinitiativen som diarieförs och bereds. Antalet måste dock ses i förhållande till de resurser som landskapsregeringen har till sitt förfogande.

Under året har sammanlagt tre promemorior och fem utlåtanden uppräntats över kommissionsinitiativ; utlåtandena översändes endast för kännedom till lagtinget, medan de tre promemoriorna fördes till lagtinget som informationsärenden. Lagtinget kan dock alltid begära att ett samråd hålls i ett enskilt ärende. Under det kommande året avser landskapsregeringen se över rutinerna vid beredningen av kommissionsinitiativ, i syfte att kartlägga huruvida beredningen av kommissionsinitiativ fungerar tillfredsställande eller om åtgärder bör vidtas för att förbättra rutinerna.

**Tabell 3: Landskapsregeringens samrådsärenden med Ålands lagting 2015**

Utskott	2015	2014	2013
Lag- och kulturutskottet	-	-	-
Finans- och näringsutskottet	-	-	1 st
Social- och miljöutskottet	-	2 st	2 st
Justeringsutskottet	-	-	-
Kansli Kommissionen	-	-	-
Självstyrelsepolitiska nämnden	-	-	-
<b>Totalt</b>	<b>-</b>	<b>2 st</b>	<b>3 st</b>

**Tabell 4. Landskapsregeringens informationsärenden med Ålands lagting 2015**

Utskott	2015	2014	2013
Lag- och kulturutskottet	2 st	2 st	-
Finans- och näringsutskottet	1 st	2 st	-
Social- och miljöutskottet	-	2 st	6 st
Justeringsutskottet	-	-	-
Kansli Kommissionen	-	-	-
Självstyrelsepolitiska nämnden	-	-	-
<b>Totalt</b>	<b>3 st</b>	<b>6 st</b>	<b>6 st</b>

De diarieförda kommissionsinitiativen fördelades på landskapsregeringens avdelningar och enheter enligt tabellen nedan:

**Tabell 5. Fördelning inom landskapsregeringen av diarieförda kommissionsinitiativ 2015**

Enhet inom landskapsregeringen	2015	2014	2013
<b>Kansliavdelningen</b>			
EU-enheten (K1c)	-	1 st	1 st
<b>Finansavdelningen</b>			
Allmänna byrån (F1)	2 st	3 st	1 st
<b>Social- och miljöavdelningen</b>			
Miljöbyrån (S3)	-	3 st	3 st
<b>Näringsavdelningen</b>			
Jordbruksbyrån (N2)	1 st	3 st	5 st
Fiskeribyran (N3)	1 st	-	-
Jakt- och viltvård (N4)	2 st	-	-
<b>Utbildnings och kulturavdelningen</b>			
Allmänna byrån (U1)	-	-	2 st
Kulturbyrån (U3)	2 st	-	1 st
<b>Totalt</b>	<b>8 st</b>	<b>10 st</b>	<b>13 st</b>

### 3.4.2 Genomförandet av EU-lagstiftning inom landskapet

#### 3.4.2.1 Genomförandet av EU-direktiv i landskapet

De bindande rättsakter som antas inom EU utgörs av förordningar, beslut och direktiv. Förordningar och beslut är direkt tillämpliga, vilket innebär att de som sådana binder landskapets myndigheter och kräver inte särskilda implementeringsåtgärder. Direktiv däremot är bindande med avseende på det resultat som skall uppnås, och kräver således implementeringsåtgärder. Under år 2015 antog EU 38 direktiv. Direktiv innehåller en tidsfrist inom vilken medlemsstaterna skall meddela kommissionen de nationella bestämmelser som antagits i syfte att genomföra direktivet. Via utrikesministeriet meddelar (notifierar) landskapsregeringen kommissionen hur direktiven har genomförts i landskapet.

Tabellen nedan redogör för antalet notifieringar av direktiv som landskapsregeringen gjort under året samt för hur många av dessa direktiv som hört till landskapets lagstiftningsbehörighet.

**Tabell 6. Landskapsregeringens notifieringar av direktiv 2015**

	2015	2014	2013
Rikets behörighet	24 st	40 st	27 st
Landskapets behörighet	33 st	61 st	34 st
<b>Totalt</b>	<b>57 st</b>	<b>101 st</b>	<b>61 st</b>

De notifierade direktiven inom landskapets lagstiftningsbehörighet fördelades på de olika enheterna inom landskapsregeringen enligt tabellen nedan.

**Tabell 7. Fördelning avdelningsvis av notifieringar inom landskapets behörighet 2015**

Enhet inom landskapsregeringen	2015	2014	2013
<b>Kansliavdelningen</b>			
Rättsserviceenheten (K1a)	2 st	2 st	6 st
El- och energienheten (K2c)	2 st	3 st	2 st
<b>Finansavdelningen</b>			
Allmänna byrån (F1)	2 st	1 st	2 st
<b>Social- och miljöavdelningen</b>			
Socialvårdsbyrån (S1)			-
Miljöbyrån (S3)	15 st	33 st	3 st
Hälso- och sjukvårdsbyrån (S2)		1 st	13 st
<b>Utbildnings- och kulturavdelningen</b>			
Utbildningsbyrån (U2)			1 st
<b>Näringsavdelningen</b>			
Jordbruksbyrån (N2c)	5 st	8 st	1 st
<b>Trafikavdelningen</b>			
Allmänna byrån (T1)	7 st	13 st	2 st
<b>Totalt</b>	<b>33 st</b>	<b>61 st</b>	<b>34 st</b>

**Tabell 8. Fördelning områdesvis av notifieringar inom landskapets lagstiftningsbehörighet 2015**

Område	2015	2014	2013
Avfall	2 st	1 st	3 st
Beskattnings	2 st	1 st	-
Budget	-	-	1 st
Djurskydd	-	-	1 st
Energi	2 st	3 st	2 st
Hälso- och sjukvård	-	1 st	-
Jord- och skogsbruk	5 st	8 st	1 st
Kemikalier	-	2 st	15 st
Livsmedel	1 st	2 st	-
Natur- och miljövård	10 st	3 st	3 st
Offentlig sektor	1 st		
Offentlig upphandling	-	-	1 st
Produktsäkerhet	4 st	27 st	1 st
Rundradio- och televisionsverksamhet	-	-	1 st
Rösträtt och valbarhet	-	-	1 st
Trafik	6 st	13 st	3 st
Yrkeskvalifikationer	-	-	1 st
<b>Totalt</b>	<b>33 st</b>	<b>61 st</b>	<b>34 st</b>

### 3.4.2.2 Trafiksäkerhetspaketet

Som prioriteringar för 2015 angavs att landskapsregeringen skulle fortsätta behandla det trafiksäkerhetspaket som EU lade fram i form av tre direktiv (2014/45/EU, 2014/46/EU och 2014/47/EU) år 2014. Direktiven ska vara implementerade i maj 2017 och landskapsregeringen kommer fortsättningsvis att behandla dem. Som ett resultat kommer lagstiftningsåtgärder att genomföras för att implementera direktivens bestämmelser. Landskapsregeringen har också sedan flera år tillbaka arbetat med att implementera det tredje körkortsdirektivet (2006/126/EG), inklusive senare ändringar av detta. En ny körkortslag (2015:88) för Åland träder i kraft 1 mars 2016. Landskapsregeringen väntas även i början av år 2016 vara en del av EU:s nätverk för körkort, RESPER, vilket möjliggör för behöriga myndigheter att genom förfrågningar via en webbklient få uppgifter om körkort från andra medlemsländer.

### 3.4.2.3 Utsläpp från medelstora förbränningsanläggningar

Kommissionens initiativ COM(2013) 919 om begränsning av utsläppen från medelstora förbränningsanläggningar resulterade i slutet av november 2015 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2193 om begränsning av utsläpp till luften av vissa föroreningar från medelstora förbränningsanläggningar. I samråd med lagtinget framförde landskapsregeringen år 2014 ett ställningstagande till kommissionens initiativ och stödde då i princip förslaget. Direktivet är en del av EU:s luftvårdspaket och är tillämpligt på förbränningsanläggningar med en installerad tillförd effekt på minst 1 MW men mindre än 50 MW och kommer sannolikt kräva ändringar i miljöskyddslagen samt på förordningsnivå. Tidsfristen för direktivets implementering utgår i december 2017.

### 3.4.2.4 Förpackningsavfall – tunna plastpåsar

Kommissionens initiativ COM(2013) 761 om förpackningar och förpackningsavfall för att minska användningen av tunna plastpåsar resulterade i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/720 av den 29 april 2015 om ändring av direktiv 94/62/EG när det gäller att minska förbrukningen av tunna plastbärkassar. Detta direktiv ställer krav på medlemsstaterna att anta åtgärder för att säkerställa att den årliga förbrukningsnivån av tunna plastbärkassar inte överskrider 90 stycken per person senast 31 december 2019, respektive 40 stycken senast 31 december 2025 eller motsvarande mål fastställda enligt vikt. Alternativt ska medlemsstaterna anta ett instrument för att säkerställa att tunna plastbärkassar senast den 31 december 2018 inte tillhandahålls kostnadsfritt på försäljningsställen för varor och produkter, såvida inte lika effektiva instrument införs. Mycket tunna plastbärkassar får undantas från dessa åtgärder.

Direktivets implementeringstidsfrist utgår i november 2016 och kommer sannolikt innebära ändring av renhållningslagstiftningen. Direktivets målsättning att minska förbrukningen av plastpåsar sammanfaller även delvis med ett åländskt medborgarinitiativ från hösten 2015. I och med detta uppmanade lagtinget landskapsregeringen att utreda möjligheten att vidta lagstiftningsåtgärder för att plastkassar och plastpåsar för engångsbruk, vilka överläts i minuthandeln, ska förbjudas. Denna utredning är nu igångsatt och utlåtande från Ålands Näringsliv har begärts.

### 3.4.2.5 Upphandling

Den 26 februari 2014 antogs tre nya direktiv för offentlig upphandling, direktiv 2014/23/EU om tilldelning av koncessioner, 2014/24/EU om offentlig upphandling och direktiv 2014/25/EU om upphandling av enheter som är

verksamma på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster. Direktiven är resultatet av grönboken om en modernisering av EU:s politik för offentlig upphandling med sikte på en effektivare europeisk upphandlingsmarknad, KOM (2011) 15 slutlig, som presenterades våren 2011.

Offentlig upphandling måste överensstämja med principerna i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), särskilt om fri rörlighet och de principer som följer därav, bland annat om likabehandling, icke-diskriminering, ömsesidigt erkännande, proportionalitet och öppenhet. Offentlig upphandling ges även en framträdande roll i Europa 2020-strategin som ett av de marknadsbaserade instrument som ska användas för att uppnå smart och hållbar tillväxt för alla, samtidigt som den säkerställer att offentliga medel utnyttjas så effektivt som möjligt.

Moderniseringen av EU:s regler för offentlig upphandling avser att förenkla reglerna och de förfaranden som används vid offentlig upphandling samt att öka flexibiliteten. Syftet med moderniseringen av EU:s regler är även att öka de små och medelstora företagens möjligheter att delta i upphandlingar. Reformen syftar även till att göra den offentliga upphandlingen mer kvalitetsinriktad, genom att sociala och miljömässiga kriterier som exempelvis livscykelkostnader eller integrering av utsatta och mindre gynnade personer får en mer framträdande roll i upphandlingen. För att garantera bättre tillämpning av reglerna i praktiken införs krav på att medlemsstaterna ska se till att reglerna om offentlig upphandling övervakas och att information och vägledning finns tillgängligt för de ekonomiska aktörer som berörs.

Landskapet Åland har lagstiftningsbehörighet avseende landskapsregeringens, underliggande myndigheters samt kommunala myndigheters upphandlingar. I landskapet tillämpas rikets lagstiftning genom blankettlagstiftning, med vissa undantag. Direktiven ska vara implementerade nationellt den 18 april 2016, landskapsregeringen inväntar Finlands proposition som beräknas publiceras i januari. Under våren kommer landskapsregeringen formulera mer konkreta förslag till undantag till blankettlagstiftning och vilka ändringar som krävs för landskapsregeringens beslut gällande vissa upphandlingar. Landskapsregeringen avser att under året utreda formerna för en samordnad upphandlingsverksamhet, och i samband med detta uppmärksammas behovet av att utöka information och vägledning i upphandlingsfrågor för ökad enhetlighet inom landskapet.

#### *3.4.2.6 Tullkodexen och skattegränsen*

Unionens nya tulllagstiftning, Unionens tullkodex (EU) nr 952/2013 (unionstullkodex) och dess delegerade- och genomförandeakter, börjar tillämpas den 1 juni 2016. De elektroniska system som krävs för att regelverket ska tillämpas fullt ut, ska dock vara i bruk senast till den 1 januari 2021. Tulllagstiftningen omfattas av unionens exklusiva behörighet, och på nationell nivå är det rikets behörighet. Den är av särskilt intresse för landskapet eftersom unionslagstiftningen direkt styr den framtida skattegränshanteringen. Unionstullkodex utgår från att tullprocedurerna inom unionen ska bli så enhetliga som möjligt och att tullförfaranden ska hanteras fullt ut elektroniskt. Trots syftet med fullständig harmonisering, har en specialreglering införts för handel mellan EU:s skatteområde och landskapet, samt andra områden som hör till EU men står utanför EU:s skatteområde.

Under år 2015 antogs både den delegerade akten (EU) 2015/2446 av den 28 juli 2015 och genomförandeakten (EU) 2015/2447 av den 24 november 2015, numera kallade för den kompletterande förordningen respektive genomförandeförordningen. Genom detta har ett mångårigt lagstiftningsarbete kopplat till skattegränsförfarandet avslutats på EU-nivå. Nationell administrativ tulllagstiftning ändras ännu till den 1 maj 2016, men det

materiella innehållet i EU-lagstiftningen är direkt tillämpligt i medlemsstaterna. Regelverket är omfattande och det är fortfarande ovisst vilka effekterna blir i praktiken för olika specifika tullformaliteter. Tullen har dock särskilt granskat effekterna för skattegränshanteringen och meddelat att samtliga förenklingar som finns idag kommer att kunna behållas.

Självstyrelsepolitiska nämnden har i sitt betänkande nr 2/2014-2015 fört fram att den anser att landskapsregeringen med stöd av självstyrelselagen borde ta initiativ till bilaterala förhandlingar och bilateralt samarbete mellan i första hand Finland och Sverige för att försöka få till stånd likartade förenklingar i skattegränshanteringen som har genomförts i handeln mellan Finland och Åland. Landskapsregeringen har inväntat att EU:s tullagstiftningsprocess skulle slutföras eftersom det är det regelverket som styr eventuella möjligheter till bilaterala särlösningar. Finansministeriet och tullen har under hela lagstiftningsprocessen arbetat för att sådana möjligheter skulle finnas i unionstullkodex och den kompletterande förordningen, och det fanns sådana möjligheter för områden som Åland, d.v.s. särskilda skatteområden, i det sista utkastet av den kompletterande förordningen som medlemsstaterna godkänt. Innan kommissionen antog förordningen den 28 juli 2015 gjordes dock ändringar av de artiklar som uttryckligen möjliggjorde förhandling om särlösningar mellan andra medlemsstater och landskapet, av kommissionens rättstjänst. Finland ifrågasatte detta och tjänstemän från finansministeriet, tullen och landskapsregeringen träffade chefen för skattefrågor m.fl. vid kommissionen (TAXUD) för att ifrågasätta händelseutvecklingen. Mötet medförde inte att artiklarna åter ändrades, men kan ha initierat att kommissionen vid rådets möte uttalade att EU:s tullagstiftning inte är perfekt, och särskilt att förfarandereglererna för särskilda skatteområden ännu behöver analyseras.

Landskapsregeringen lämnade ett utlåtande avseende den kompletterande förordningen till finansministeriet den 25 september 2015 då förordningen behandlades i beredningssektionen för tullfrågor. Landskapsregeringen lyfte i utlåtandet bl.a. att Finland nu bör arbeta för att en analys av möjligheterna att avskilja skatteuppbörd enligt mervärdesskattedirektivet från den harmoniserade tullagstiftningen ska göras vid kommissionen. Landskapsregeringen kommer under 2016 att fortsätta arbeta för detta och även att lyfta andra åtgärder som kunde lyftas till kommissionen för att förbättra skattegränshanteringen jämfört med idag. Landskapsregeringen kommer även fortsättningsvis att allmänt bevaka att de ursprungliga syftena med skatteundantaget skyddas.

#### 3.4.2.7 Överträdelseförfaranden och EU-domstolsärenden

Kommissionen kontrollerar att medlemsstaterna tillämpar EU-rätten korrekt, och kan vidta åtgärder om en medlemsstat inte korrekt och i tid införlivar EU:s direktiv i sin nationella lagstiftning och inte informerar kommissionen om sina åtgärder, eller om en medlemsstat på något sätt misstänks bryta mot EU-lagstiftningen. Om kommissionen anser att en medlemsstat underlåtit att korrekt tillämpa EU-rätten kan kommissionen inleda ett överträdelseförfarande.

Stegen i överträdelseförfarandet är följande:

- EU Pilot-förfrågan (informellt förfarande)
- Formell underrättelse
- Motiverat yttrande
- Talan vid EU-domstolen

Det informella EU Pilot-förfarandet som föregår det formella överträdelseförfarandet innebär att kommissionen efterfrågar kompletterande uppgifter om en medlemsstats genomförande av sådana direktiv, vilka kommissionen anser att inte är korrekt genomförda i medlemsstaterna. Syftet med EU Pi-

lot-förfarandet är att medlemsstaterna ska kunna korrigera brister i genomförandet av EU-rätten utan att kommissionen tvingas inleda ett formellt överträdelseförfarande. Till följd av EU Pilot-förfarandet inleds således färre formella överträdelseärenden. Landskapsregeringen har under året svarat på flera EU Pilot-förfrågningar. Även i de fall brister i genomförandet av direktiv inte har kunnat åtgärdas under EU Pilot-förfarandet anser landskapsregeringen att deltagandet i förfarandet har varit givande, då landskapsregeringen som en följd får en förvarning om vilka lagstiftningsändringar som möjligen krävs för att genomföra ett direktiv korrekt.

Efter EU Pilot är följande steg i överträdelseförfarandet en formell underrättelse, i vilken kommissionen vidhåller på vilket sätt medlemsstaten anses ha brutit mot EU-rätten. Medlemsstaten har vanligtvis åtta veckor på sig att besvara den formella underrättelsen. Om kommissionen inte är nöjd med det svar medlemsstaten ger på den formella underrättelsen går förfarandet vidare till ett motiverat yttrande, vilket medlemsstaten igen vanligtvis har åtta veckor på sig att besvara.

Om kommissionen fortsättningsvis efter medlemsstatens svar på det motiverade yttrandet är missnöjd med de åtgärder medlemsstaten vidtagit kan kommissionen föra ärendet vidare till EU-domstolen. I artikel 260.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt anges att i samband med överträdelseärenden som gäller underlåtenhet att införliva direktiv kan domstolen ålägga medlemsstaten ekonomiska sanktioner. Kommissionen kan i förestående fall ange ett standardbelopp eller vite som den anser lämpligt. Domstolen kan inte ålägga ett högre standardbelopp eller vite än det som kommissionen angett. Medlemsstatens skyldighet att betala anges i domen redan då ärendet första gången prövas i domstolen. Det är följaktligen viktigt att understryka att landskapet nu kan tilldömas ekonomiska sanktioner i ett tidigare skede än innan Lissabonfördraget ratificerades, vilket förstärker vikten av att direktiven implementeras inom utsatt tid.

I följande tabell framgår hur många formella underrättelser, motiverade yttranden och talan vid EU-domstolen som kommissionen påbörjat mot Finland under år 2015. I samma tabell framgår även hur många av dessa ärenden som berörde landskapet.

**Tabell 9. Överträdelseförfaranden påbörjade mot Finland 2015**

	Formella underrättelser		Motiverade yttranden		Talan i EU-domstolen		Totalt	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Berör enbart riket	6 st	5 st	4 st	4 st	-	1 st	10 st	10 st
Berör både landskapet och riket	5 st	5 st	2 st	4 st	-	1 st	7 st	10 st
Berör enbart landskapet	1 st	-	1 st	-	-	-	2 st	-
<b>Totalt</b>	<b>12 st</b>	<b>10 st</b>	<b>7 st</b>	<b>8 st</b>	<b>-</b>	<b>2 st</b>	<b>19 st</b>	<b>20 st</b>

Antalet överträdelser ger inte en helt korrekt bild av hur många enskilda direktiv som de facto är föremål för ett överträdelseförfarande. I de fall ett överträdelseförfarande inleds på grund av försenad implementering kan de formella underrättelserna innehålla ett stort antal direktiv som inte har genomförts inom utsatt tid. De fem formella underrättelserna från år 2015 som berör både landskapet och riket gällde totalt 14 direktiv, varav sex av de direktiv som föll inom landskapets lagstiftningsbehörighet inte hade genomförts i landskapet inom den i direktivet utsatta tiden. Jämförelsevis kan

nämnas att år 2014 innehöll de fem formella underrättelserna totalt 18 direktiv, varav sju direktiv inte hade genomförts i landskapet inom den i direktivet utsatta tiden.

En stor del av de överträdelseförfaranden som berörde landskapet under år 2015 påbörjades på grund av att landskapsregeringen inte i tid implementerat och således inte notifierat direktiven, det vill säga inte meddelat kommissionen hur direktivet genomförts i landskapet. Orsaken till att landskapsregeringen inte notifierat i tid kan variera; exempelvis tillämpas blankettlagstiftning på vissa sakområden såsom kemikalier och livsmedel, vilket innebär att rikets bestämmelser görs gällande i landskapet genom blankettlagar eller -förfordningar. Landskapsregeringen inväntar således rikets implementering av direktivet innan landskapslagstiftningen utformas slutligt.

En annan orsak till försenad notifiering är att vissa områden inom landskapets lagstiftningsbehörighet är föremål för ett större antal EU-direktiv, och belastas således mer av genomförandet av dem.

I slutet av år 2015 var implementeringen av sju direktiv i landskapet fortfarande föremål för ett oavslutat överträdelseförfarande. Detta kan jämföras med nio direktiv och en förordning i slutet av år 2014.

**Tabell 10. Oavslutade överträdelseförfaranden (inklusive EU Pilot-förfrågningar för 2015) gällande Åland den 31 december 2015**

Enhet	2015	2014	2013
<b>Kansliavdelningen</b>			
El- och energienheten	3 st	2 st	1 st
<b>Näringsavdelningen</b>			
Allmänna byrån	-	1 st	1 st
Jakt- och viltvård	1 st		
<b>Social- och miljöavdelningen</b>			
Miljöbyrån	6 st	6 st	7 st
<b>Trafikavdelningen</b>			
Allmänna byrån	2 st	1 st	3 st
<b>Totalt</b>	<b>12 st</b>	<b>10 st</b>	<b>12 st</b>

### *Talan gällande Åland väckta vid EU-domstolen*

I landskapsregeringens externpolitiska meddelande 1/2014-2015 redogjordes kort för den då pågående talan vid EU-domstolen gällande Finlands bristfälliga och Ålands försenade genomförande av direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda. Efter att landskapsregeringen antog ny lagstiftning i syfte att fullständigt genomföra direktivet återkallade kommissionen talan den 13 mars 2015. Kommissionen har dock därefter inlett ett EU Pilot-förfarande med invändningar mot landskapets materiella genomförande av direktivet. Med anledning av EU Pilot-förfarandet kommer landskapet att ytterligare revidera landskapslagstiftningen om energideklaration för byggnader.



## 4. Övriga externa samarbeten

### 4.1 Sjöfart och IMO

Inom sjöfartsområdet är det IMO (International Maritime Organization, ett mellanstatligt FN-organ med 170 stater som medlemmar och tre associerade medlemmar) som beslutar om regler kring säkerhet, utbildning och miljö för sjöfarten som verkar på en global marknad. Finland är medlem och Åland kan delta i beredningen av positioner och i den finländska delegationen vid möten. EU har i ökande utsträckning initierat liknande och kompletterande lagstiftning inom sjöfartsområdet. I den mån det är relevant med EU-lagstiftning är det viktigt att föra fram samma positioner i de bägge organen. Aktuella frågor har varit rapportering av koldioxidutsläpp och på kommande är genomförande av IMO-konventionen om hantering av barlastvatten. Den senare väntas beröra trafiken i Östersjön och slå hårdast mot mindre fartyg med många hamnanlöp.

### 4.2 Team Finland

I Finland har man samlat de centrala aktörerna som arbetar för att främja företagens export i ett nätverk som kallas Team Finland. I centrum står arbets- och näringsministeriet, utrikesministeriet, undervisnings- och kulturministeriet samt offentligt finansierade organisationer och verksamhetsställen utomlands som styrs av dem (bl.a. Finlands beskickningar utomlands, Finpros och Tekes kontor samt kultur- och vetenskapsinstituterna) och Finnvera, Finsk-svenska handelskammaren och VTT. Även landskapsregeringens Sverigekontor är representerat i den svenska delen av Team Finland i syfte att samordna aktiviteter och upprätthålla kontakterna till det finska samfundet i Sverige. Under året ligger ett stort fokus på firandet av Finland 100-årsjubileum 2017.

Nätverket Team Finland främjar Finlands intressen ute i världen: Finlands externa ekonomiska relationer, finländska företags internationalisering, utländska investeringar i Finland och Finlandsbilden. Team Finland sammanför de centrala aktörerna inom de här områdena, i Finland och utomlands. Aktörerna styrs av gemensamma målsättningar som fastställs av statsrådet varje år. Samarbetets syfte är att skapa en enkel och flexibel verksamhetsmodell som utgår från kundernas behov. Projekt inom Team Finlands verksamhetsområde genomförs i samarbete mellan staten och privata aktörer.

Landskapsregeringen samarbetar med Team Finland kring information och det finns möjlighet för åländska företag att delta i aktiviteter. T.ex. deltar åländska företag i Finpros exportresor till olika marknader för mässor eller andra evenemang. Till den del det handlar om finansiering kan företag söka finansiering från landskapsregeringen för att delta på samma villkor som finländska företag.

### 4.3 Central Baltic

Central Baltic Programme 2014-2020 är ett av EU:s 60 gränsöverskridande samarbetsprogram som finansieras av ERUF (regionala utvecklingsfonden). Programområdet omfattar delar av Finland, Lettland och Sverige samt hela Åland och Estland. Programmets målsättning är hållbar regional utveckling baserad på strategin för Europa 2020 *”Smart, Sustainable, Inclusive”* och på Östersjöstrategin *”Save the sea, Connect the region, Increase prosperity”*.

Projektf finansiering är möjlig inom följande insatsområden:

- Stärkandet av regionens ekonomiska konkurrenskraft genom
  - Nya kunskapsintensiva företag
  - **Fler entreprenöriella ungdomar**
  - Ökad export från små och medelstora företag till (nya) marknader utanför EU
- Hållbar användning av våra gemensamma resurser genom
  - Fler natur- och kulturresurser utvecklade till gemensamma hållbara turistattraktioner
  - En större andel välplanerade och välförvaltade kust- och marina områden
  - Fler förbättrade urbana miljöer
  - **Minskade mängder/halter av näringsämnen, gifters och skadliga ämnens inflöde i Östersjön**
- Ökad tillgänglighet i regionen genom
  - **Förbättrade transportkorridorer för människor och gods**
  - **Förbättrad service i små gästhamnar för regional mobilitet och stärkt turism**
- Förbättrad kompetens och ökad samhällsgemenskap i regionen som syns i
  - Fler (lokal)samhällen med förbättringar
  - Fler yrkesutbildningsenheter med gemensamma kurser och utbildningsprogram

115 miljoner euro är reserverade för projekt under programperioden, där projektansökningar lämnas in under vissa tider, vid så kallade Calls. Under 2015 anordnades två Calls.

De godkända projekten från First Call – 42 stycken – startade upp under slutet av 2015. Fem av dem har åländsk partner. EU-finansieringen av den åländska delen av projekten överstiger 1,1 miljoner euro. De temaområden där åländska partner deltar är markerade med **fet stil** i listan ovan. Landskapsregeringen är partner i ett av dem, ADAPT, som bland annat handlar om att sjömäta farleder för att få bättre och säkrare sjökort, vilket effektiviserar sjötrafiken i Stockholms och Ålands skärgårdar. Projektet startar i mars 2016.

Kännetecknande för ett Central Baltic-projekt är fokus på ett av ovan nämnda insatsområden och konkreta resultat. Det skall finnas ett tydligt mervärde i att man samarbetar över gränserna, och det skall vara ett relevant partnerskap från åtminstone två länder inom programområdet. Projektresultaten skall kunna leva vidare efter projektperioden. Möjliga samsamarbetsorganisationer är myndigheter, organisationer, ideella föreningar och relevanta privata aktörer.

Huvudkontoret för Central Baltic, kallat Joint Secretariat, finns i Åbo, och varje land samt Åland har en egen Contact Point. En informatör arbetar för att sprida information om programmet, underlätta för potentiella projektpartner att hitta partners från andra regioner och bistå dem på olika sätt samt följa de godkända projekten och synliggöra deras resultat. Landskapsregeringen har personalansvaret för Contact Point Åland.

Under 2016 beslutas vilka projekt från Second Call som beviljas finansiering. 18 åländska partner finns med i 13 olika projektansökningar. Third Call inom Central Baltic-programmet blir i början av 2017.

#### 4.4 B7

B7-samarbetet grundades 1989 av de sju största öarna i Östersjön; Bornholm, Dagö, Gotland, Rügen, Åland, Öland och Ösel. Det primära syftet

med samarbetet är att på olika plan bidra till öarnas utveckling och att uppnå mål gemensamma för öar. Åland deltar i samarbetet genom en representant i B7:s politiska styrgrupp (Political Steering Group), samt genom en representant i B7:s koordinationsgrupp (Coordinators Group).

De senaste åren har det skett ett antal förändringar i B7:s struktur och samarbetsform, bland annat då medlemsöarna minskat i antal genom Bornholms utträde 2013 och Ölands utträde 2014. Trots pådrivningar från den politiska styrgruppen har ingen av öarna återvänt till samarbetet.

I enlighet med landskapsregeringens strävanden har samarbetet avvecklats. Det innebär i praktiken att samarbetet under kommande år ska fokusera främst på B7-spelen och på ett konst- och kulturprojekt. Syftet med B7-spelen är att ungdomar från de olika öarna ska kunna mötas och umgås genom idrotten, medan konst- och kulturprojektet ska sammanföra konstnärer från medlemsöarna i en gemensam utställning. Ordförandeskapet i B7 roterar mellan öarna och innehas av Ösel 2015 -2016. Både B7-spelen och konst-och kulturprojekten anordnas 2016 på Ösel.

Under 2015 övertog Åland ansvaret efter Öland att förvalta B7:s medel samt det begränsade arbetet med att administrera samarbetets gemensamma konto. Under året påbörjades även en process med att uppdatera B7:s webbsida, både dess formgivning och innehåll. Arbetet kommer att fortsätta under 2016 och då kommer även en ny logo att tas fram.

## 4.5 Kultursamarbete

Vid årsskiftet 2013 ingick landskapsregeringen ett avtal med Gävle symfoniorkester om att ge två konserter i Ålandica Kultur & kongress per år. Därutöver samarbetar orkestern med Ålands musikinstitut i samband med sina besök på Åland. Samarbetet kan gälla workshops för längre hunna musikstuderande, och några av institutets elever har också givits möjlighet att spela med orkestern. De konserter som Gävle symfoniorkester hittills har givit har varit välbesökta. Avtalet upphörde att gälla våren 2015. Efter en utvärdering beslöts att förnya avtalet med orkestern så att även en skolkonsert per år ingår. Det nya avtalet gäller till och med 2018.

I början av 2014 blev landskapsregeringen medlem i Filmregion Stockholm-Mälardalen. Orsaken till detta var att flera produktionsbolag under de senaste åren har förlagt sina filminspelningar till Åland och dessa produktioner har beviljats finansiellt stöd ur penningautomatmedel. Produktionerna har både ett kulturellt och ett kommersiellt värde. I juni 2014 tillsatte landskapsregeringen en arbetsgrupp med uppdrag att utarbeta ett förslag dels till en smidig finansieringsform för spelfilmsproduktioner och dels att i övrigt ge förslag till hur filmintresset och -kunnandet kan gynnas. Arbetsgruppen överlämnade sitt slutliga förslag i december 2015, och landskapsregeringen avser att utifrån förslaget ta ställning till fortsatt utveckling av filmfinansieringen under våren 2016.

Landskapsregeringen deltar genom specialrådgivaren i Bryssel i ett nordiskt kultursamarbete mellan ambassader, kulturinstitutet eller ständiga representationer till EU. I samarbetet ingår förutom EU-medlemsländerna Sverige, Finland och Danmark även Norge samt de självstyrda regionerna Åland, Färöarna och Grönland. Samarbetet syftar till att lyfta nordisk kultur i Belgien och om möjligt även i en europeisk kontext.

## 4.6 Miljösamarbete

Ålands landskapsregering har ett samarbete med de övriga nordiska länderna kring en gemensam nordisk tillämpning för system och insamling av nödvändig data för IPBES (Intergovernmental platform on biodiversity and ecosystem services), vilket är mångfaldens motsvarighet till IPCC (The Intergovernmental Panel on Climate Change) inom klimatet. Plattformen är

mellanstatlig och lyder inte under någon annan internationell konvention eller överenskommelse. Tanken är att ett gemensamt nordiskt grepp ska underlätta för kommande rapporteringar till IPBES från de olika länderna.

## 5. Bilaga, Årsberättelse för aktiviteter i Nordiska ministerrådet 2015

Bilaga 1 till landskapsregeringens meddelande nr 2/2015-2016

## **Årsberättelse för aktiviteter i Nordiska ministerrådet 2015**

### **1. Åland i Nordiska ministerrådet**

Nordiska ministerrådet är - trots namnet - egentligen inte ett utan elva ministerråd (MR). De nordiska fackministrarna möts i sina respektive ministerråd i genomsnitt ett par gånger om året.

Tjänstemännens berednings- och uppföljande möten sker i ämbetsmannakommittéerna. Ämbetsmannakommittéerna behandlar ärenden som senare kan föras upp till ett ministerråd eller avgöras i ett beslut direkt i ämbetsmannakommittén. Beredningen i landskapsregeringen sker genom de utsedda tjänstemän som deltar i de olika ämbetsmannakommittéerna. Varje fackministerråd arbetar utifrån en egen dagordning varför tvärsektorieell beredning måste göras på initiativ av representanten i respektive ämbetsmannakommitté.

#### **1.1 Ansvariga ministrar**

Under 2015 har Ålands ministerrepresentation i Nordiska ministerrådet varit följande 1 januari-25 november:

- samarbetsministrarna MR-SAM, Veronica Thörnroos
- arbetsliv MR-A, Fredrik Karlström
- närings-, energi- och regionalpolitik MR-NER, Fredrik Karlström, Veronica Thörnroos
- fiskeri och havsliv, jordbruk, livsmedel och skogsbruk MR-FJLS, Fredrik Karlström
- jämställdhet MR-JÄM, Camilla Gunell
- ekonomi- och finanspolitik MR-FINANS, Roger Nordlund
- kultur MR-K, Johan Ehn
- lagstiftning MR-LAG, Camilla Gunell
- miljö MR-M, Carina Aaltonen
- social- och hälsovård MR-S, Carina Aaltonen
- utbildning- och forskning MR-U, Johan Ehn

Från den 25 november – 31 december:

- samarbetsministrarna MR-SAM, Nina Fellman
- arbetsliv MR-A, Camilla Gunell
- närings-, energi- och regionalpolitik MR-NER, Camilla Gunell
- fiskeri och havsliv, jordbruk, livsmedel och skogsbruk MR-FJLS, Camilla Gunell
- jämställdhet MR-JÄM, Katrin Sjögren
- ekonomi- och finanspolitik MR-FINANS, Mats Perämaa
- kultur MR-K, Tony Asumaa

- lagstiftning MR-LAG, Katrin Sjögren
- miljö MR-M, Camilla Gunell
- social- och hälsovård MR-S, Wille Valve
- utbildning- och forskning MR-U, Tony Asumaa

## 2. Verksamheten 2015

### 2.1 Danmarks ordförandeskap

Under 2015 har Danmark haft ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. Danmarks ordförandeskap har präglats av ett val och regeringsbyte men också två byten på posten som Danmarks nordiska samarbetsminister. Temat för det danska ordförandeskapet var ”Tillväxt, välfärd och värderingar samt Arktis”. Danmark initierade elva huvudprojekt:

- Kunskapen som gör barn kompetenta och livsdugliga
- Det digitala Norden
- Ny nordisk turism i Kina och andra fjärrmarknader
- Konzeptutveckling av Nordic Cool
- Nordisk mat för att profilera Norden
- Den nordiska supermodellen – en modell för andra
- Arctic web
- Kartläggning av havsbunden biodiversitet och sårbarhet på Grönland
- En hållbar nordisk mode- och textilbransch
- Nordic Built Cities
- Blå bio-ekonomi

### 2.2 Tvärsektorielt arbete

#### 2.2.1 Finlands ordförandeskapsplanering inför 2016

2016 är det dags för Finland att inneha ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. Åland har deltagit i planeringsarbetet genom en representant i planeringsgruppen i Helsingfors. Diskussioner har också ägt rum i samband med möten i de olika ämbetsmannakommittéerna. Finlands ordförandeprogram presenterades vid Nordiska rådets session i oktober.

Huvudteman för Finlands ordförandeskap 2016 är ”vattnet, naturen och människorna.” De tre huvudtemana får stöd av mål gällande avskaffandet av gränshinder, digitalisering och stärkandet av de nordiska ländernas roll i Europeiska unionen.

#### 2.2.2 Gränshinderarbetet

2015 var det andra året som Gränshinderrådet verkade i sin nya form. Gränshinderrådets mandat sträcker sig mellan 2014-2017. Gränshinderrådets medlemmar är de fem länderna plus Färöarna, Grönland och Åland samt Nordiska ministerrådets generalsekreterare Dagfinn Höybråten och Nordiska rådet. Nordiska rådets Bertel Haarder blev i september ny dansk kulturminister varför han ersattes av Marit Nybakk (Ap) från Norge. Gränshinderrådets medlemmar har en nära koppling till den politiska verkställigheten i sina respektive regeringskanslier.

I arbetsformen för gränshinderarbetet ingår att varje medlem ska välja 3-5 gränshinder som man vill prioritera. Åland har valt att prioritera eltarifferna till Sverige, examens- och yrkesbehörighet samt skillnaden i byggregler. Frågan om eltarifferna mot Sverige har fått en ny vitalitet genom Ålands status som TSO (Transmission System Operator) d.v.s. en certifiering som stamnätsoperatör. Den nya Finlandskabeln innebär också en star-

kare argumentering för borttagandet av eltarifferna. I september 2015 ägde ett möte rum mellan Ålands infrastrukturminister Veronica Thörnroos och Sveriges energiminister Ibrahim Baylan, där Ålands position i frågan tydligt lades fram. Examens- och yrkesbehörighet behandlas för närvarande på EU-nivå. Ett arbete som följs noga av Nordiska ministerrådets generalsekreterare och Nordiska rådets representant i Gränshinderrådet. För byggregler och normer finns ett liggande förslag att tillsätta en referensgrupp med myndighets- och branschrepresentanter, vilket också har föreslagits i en rekommendation från Nordiska rådet. Avseende den senare frågan delar Åland ansvaret med Finland i Gränshinderrådet. Samtliga Ålands ärenden är fortfarande under utredning. Andra viktiga frågor för Åland finns prioriterade av andra medlemmar. Under året har Gränshinderrådet kunnat avföra tio gränshinder varav åtta har fått en lösning och två ansetts som oframkomliga.

Efter ett initiativ av lantrådet Camilla Gunell vid statsministermötet i oktober 2014 så har ett arbete inletts att kartlägga de nordiska avtalens status i förhållande till kommande och befintliga EU-direktiv. Initiativet tillkom i skuggan av 2014 års diskussion gällande Arjeplogsavtalet. Översynen av de nordiska avtalen har visat sig vara ett mer omfattande arbete än först planerat. Översynen fortsätter in i 2016. Arjeplogsavtalet fick en förnyad översyn under året och en revidering har presenterats som gör att framförallt Färöarna och Grönland inte får försämrade förhållanden. Från landskapsregeringen har bedömts att revideringen svarar mot våra krav.

Anslaget för Hallå Norden har totalt ökat, men detta är beroende på etableringen under 2015 av ett kontor på Grönland. Övriga kontor har ett oförändrat anslag. Hallå Nordens uppgift är att besvara inkomna frågor och utgör därigenom en viktig resurs för att förebygga att frågeställare råkar ut för gränshinder. Samarbetet mellan Ålands representant i Gränshinderrådet och Hallå Norden-kontoret har varit tätt och regelbundet.

### 2.2.3 Nordiska rådets session

Nordiska rådets 67:e session ägde rum den 27-29 oktober i Reykjavik. På grund av det åländska valet saknade Åland ministerrepresentation vid sessionen.

### 2.2.4 Minisessionen

25-26 mars arrangerades Nordiska rådets minisession i Köpenhamn. Ingen minister från landskapsregeringen deltog.

### 2.2.5 Politikerveckan i Almedalen

Inom ramen för politikerveckan i Almedalen på Gotland i månadsskiftet juni-juli deltog Åland i tre dagar. Den 29 juni var det Nordens dag där Ålands samarbetsminister Veronica Thörnroos, Färöarnas samarbetsminister Annika Olsen och Grönlands NSK-medlem Jörgen S. Søndergaard deltog i ett seminarium med namnet ”Kommer Norden överleva EU?” Ålands landskapsregering var en av arrangörerna.

### 2.2.6 Samarbetet med Färöarna och Grönland

Samarbetet mellan Färöarna, Grönland och Åland har under året fungerat väl. Inför ministermöten och möten i ämbetsmannakommittéerna görs en avstämning vilka ärenden man behöver understöd i. Fortfarande återstår arbetet att likställas med länderna då arbetsgrupper och institutioner tillsätter styrelser.

### 2.2.7 Besök

I januari besökte tjänstemän från Finlands och Danmarks nordiska sekretariat för Nordiska ministerrådet Åland och höll information om utvecklingsarbetet och Danmarks respektive Finlands ordförandeskap.

## 2.3 Sektoriellt arbete

### 2.3.1 Samarbetsministrarna (MR-SAM)

MR-SAM är det ministerråd som har det samordnande ansvaret i Nordiska ministerrådet. Samarbetsministrarna har under året haft möten där samarbetsminister Veronica Thörnroos deltog vid två. Samarbetsministrarna biträds av tjänstemännen i Nordiska samarbetskommittén NSK som samtidigt fungerar som styrelse för sekretariatet i Köpenhamn. Nordiska samarbetskommittén möttes vid sex tillfällen. Fyra av dessa i samband med samarbetsministrarnas möten. I februari genomfördes både NSK och MR-SAM-mötet via videolänk. Möteskalendern blev både ändrad och reducerad p.g.a det danska valet.

Nordiska ministerrådets budget för 2015 uppgick till 125 miljoner euro. Under året har samarbetsministrarna bland annat godkänt en handlingsplan för Nordens profilering och tagit delbeslut i den fortsatta moderniseringsprocessen. Händelserna i anslutning till de nordiska informationskontoren i Ryssland, då Nordiska ministerrådet blivit klassat som utländsk agent av ryska myndigheter, har tagit mycket tid och energi under 2015.

### 2.3.2 Arbetsliv (MR-A)

Arbetsmarknadsministrarna möttes i Köpenhamn den 17 november. Åland var inte representerat vid mötet. På agendan fanns dels temadiskussioner med representanter från arbetsmarknadsparter och dels ärenden för ministerrådet.

I ämbetsmannakommittén för arbetsliv och i kommitténs arbetsmarknadsutskott representeras Åland av myndighetschefen för Ams. Båda organen har hållit två möten under året. Åland var inte representerat vid mötena. Vid mötena bereds och bearbetas ärenden från ministerrådet, samt behandlas ansökningar om nordiska projektmedel inom arbetslivsområdet. Vid mötena presenteras även aktuella arbetsmarknadsfrågor i respektive land samt inom EU.

### 2.3.3 Fiskeri och havsliv, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS)

Inom skogsbrukssektorn var landskapsregeringen representerad vid EK-FJLS möte i Köpenhamn den 24 november 2015. Vid mötet presenterades programmet för det finska ordförandeskapet i NMR 2016 med temat "Vatten, natur och människor" samt aktuella frågor från de nordiska länderna. Vidare redogjordes för de fortsatta åtgärderna i ministerrådets moderniserings- och profileringsarbete Nytt Norden och arbetet med skogsstrategin Nordic Forest Solutions, vilken förväntas antas under ministrarnas sommarmöte 2016. Ytterligare diskuterades en eventuell avveckling av de skilda ämbetsmannakommittéerna för jord- och skogsbruk, verksamhetsplanerna för SNS och NKJ samt beslöts om en grönländsk representant (observatör) till NordGen:s styrelse.

Landskapsregeringen kommer även att delta i arbetet med att ta fram en nordisk vägkarta för den blå bioekonomin.



### 2.3.4 Jämställdhet (MR-JÄM)

Regeringarna i de nordiska länderna och självstyrande områdena samarbetar på jämställdhetsområdet under ledning av de nordiska jämställdhetsministrarna som tillsammans bildar ministerrådet för jämställdhet (MR-JÄM). Utgångspunkten för ministerrådet för jämställdhet är att det nordiska samarbetet på jämställdhetsområdet ska leda till nordisk nytta genom att man tillvaratar och delar med sig av kunskap, kompetens och erfarenheter på jämställdhetsområdet. Det nordiska jämställdhetsarbetet ska också ge avtryck i globala sammanhang.

Ålands representant i ämbetsmannakommittén för jämställdhet tar initiativ gällande åländska intressen i jämställdhetssamarbetet, bevakar, utvecklar och följer upp frågor som är relevanta för landskapet. Under 2015 deltog lantrådet i det nordiska jämställdhetsministermötet i Köpenhamn. Ministrarna tog bland annat beslut om riktlinjer för jämställdhetssektorns budget för 2016 samt mandat för NIKK:s verksamhet 2016-2018. Diskussionerna fokuserade i hög grad på problemställningar rörande ojämställdhet i det offentliga rummet. Under mötet beslöts att det danska ordförandeskapet skulle fokusera på könsbaserade hatyttringar men också inkludera ett mediaperspektiv.

### 2.3.5 Kultur (MR-K)

De nordiska kulturministrarna har mötts två gånger under året, på Färöarna i april och i Musikhuset Harpa i Reykjavik i oktober. *Ämbetsmannakommittén för kultur (ÅK-K)*, som har ett övergripande ansvar för kultursamarbetet i Norden, bland annat fördelningen av tillgängliga anslag inom området, har under året förberett och följt upp ministerrådets ärenden. På kulturministrarnas och ämbetsmannakommitténs agendor har bland annat funnits följande punkter som ur landskapsregeringens synvinkel haft väsentlig betydelse:

- Godkännande av reviderade stadgar för de nordiska husen och instituten.
- Godkännande av reviderade stadgar för Nordiska rådets pris inom film, musik, litteratur och barnlitteratur samt miljöinsatser.
- Beslut om en ny gemensamt nordisk kultursatsning i utlandet. Planeringen kommer igång under 2016 och genomförandet sker under 2017 i London med kulturcentret South Bank som samarbetspartner.
- Beslut om förenkling av de nordiska styrdokumenterna.

De senaste årens nedskärningar för de nordiska husen och instituten i den nordiska kulturbudgeten har bromsats så att bland annat Nordens institut på Åland (NIPÅ) inte utsattes för ytterligare nedskärningar. Nordens institutet På Åland (NIPÅ) firade sitt 30-årsjubileum i april 2015 med mångsidiga programinslag för allmänheten.

### 2.3.6 Lagsamarbetet (MR-LAG)

Eftersom arbetet i MR-LAG främst rör frågor utanför Ålands lagstiftningsbehörighet har landskapsregeringen inte deltagit i arbetet under året.

### 2.3.7 Miljö (MR-M)

Ministerrådet för miljö har hållit två möten under året. Miljöminister Carina Aaltonen deltog i mötet som hölls i Köpenhamn och vik. byråchef Inkeri Ahonen i mötet som hölls i Reykjavik. Vid mötena diskuterades nordiska ministerrådets klimatdeklaration till COP 21 möte, om nordisk uppföljning av FN:s hållbarhetsmål samt om Finlands förmanskap 2016. Ad hoc-gruppen för kompletterande välfärdsåtgärder presenterade sitt arbete och det

beslöts att gruppens arbete fortsätter i form av ett projekt om nordisk miljöredovisning.

Landskapsregeringen deltog i två av tre möten som hållits i ämbetsmannakommittén för miljö. Vid de mötena har bl.a. diskuterats nordiska miljömärket Svanen, organiseringen av nordiska ministerrådets miljöarbete och kompletterande välfärdsmått, nordiska rådets natur- och miljöpris, arbetsgruppernas arbetsprogram godkändes och medel fördelades mellan grupperna.

Det operativa arbetet inom ministerrådet för miljö kännetecknas av åtta arbetsgrupper där landskapsregeringen är aktiva eller har en observatörsroll. En av de grupper i vilken landskapsregeringen har varit aktiv är HAV-gruppen, som arbetar med miljöfrågor kopplade till kust och hav. Landskapsregeringen har även varit med i styrgruppen för HAV:s nätverk med fokus på att ta fram en gemensam nordisk modell för havsplanläggning. Andra prioriterade områden i HAV-gruppen är marint avfall, klimat, havsförurning samt det arktiska området.

Landskapsregeringen har följt arbetet i expertgruppen för hållbar utveckling och i Nordiska avfallsgruppen men inte deltagit i möten.

### 2.3.8 Näringsliv, energi och regionalpolitik (MR-NER)

Samarbetsprogrammet för innovations- och näringspolitik 2014-2017 genomförs i ett tätt samarbete mellan ÅK-N, Nordisk Innovation och relevanta verksamheter, myndigheter och organisationer i de nordiska länderna och innehåller följande fyra delar: Ett förstklassigt entreprenöriellt ekosystem, Grön Tillväxt, Nya välfärdslösningar och Kulturella och kreativa näringar. Ministrarna har under året bl.a. behandlat arbetet med att identifiera nationella och EU-regler som skapar gränshinder och hindrar ekonomisk tillväxt i Norden.

De nordiska ministrarna med ansvar för regionalpolitik arbetar enligt det nordiska samarbetsprogrammet för regionalpolitik 2013-2016 som fokuserar på en regionalt hållbar välfärdsutveckling, en hållbar näringslivsutveckling i Arktis och en grön tillväxt i alla regioner. Den nordiska demografiska utvecklingen har varit fortsatt aktuellt under året. Statistik om pendling och annan gränsöverskridande verksamhet för regioner i Norden utarbetas, vilken ska underlätta analyser och jämförelser i Norden. Generella utvecklingstendenser i Norden är att befolkningen är åldrande och blir friskare, det sker en fortsatt koncentration av befolkningen till större städer och regionala centra, det finns en positiv internationell migration i nästan alla kommuner. Demografin påverkar i stort sett alla politikområden och sätter ramarna för hur framtiden utformas. Det lokala och regionala perspektivet är viktigt eftersom möjligheter och utmaningar ser olika ut på olika ställen.

### 2.3.9 Social och hälsopolitik (MR-S)

De nordiska social- och hälsoministrarna har fortsatt arbetet utgående från Könberg rapporten om det framtida nordiska hälsosamarbetet. Ministrarna beslöt om en gemensam deklaration om antibiotikaresistens i enlighet med rapportens förslag nummer 1 om kraftfulla insatser mot den ökande antibiotikaresistensen. Deklarationen slår fast att användningen av antibiotika inom områdena hälsa, livsmedel och jordbruk och den medföljande resistensutvecklingen utgör ett globalt hot mot människors och djurs hälsa. För att uppnå och behålla en låg nivå av användning av antibiotika kommer en nordisk "One health" strategigrupp att tillsättas som ska befrämja kunskapsutbyte mellan de nordiska länderna och föreslå bäst praxis. Strategi-gruppen ska också stödja ländernas internationella arbete på resistensområdet.

Med utgångspunkt i Könberg rapportens förslag nummer 12 har ministrarna diskuterat det framtida nordiska folkhälsosamarbetet. Ministerrådet har gett tjänstemannakommittén i uppdrag att bereda konkreta förslag för detta samarbete. Bland annat ska en beredningsgrupp utreda möjligheterna till samarbete kring patienter med ryggmärgsskador. Det förnyade Arjeplogsavtalet om gemensam nordisk arbetsmarknad för vissa personalgrupper inom hälso- och sjukvården och veterinärvården har godkänts av ministerrådet.

Ministrarna har även antagit en deklaration om välfärdstjänster på social- och hälsoområdet och samspelet med förordning 883/2004 om samordning av sociala trygghetssystem. Avsikten är att etablera ett kontinuerligt meningsutbyte och koordinering på området för välfärdstjänster och socialförsäkring i förhållande till EU.

### 2.3.10 Utbildning och forskning (MR-U)

De nordiska utbildnings- och forskningsministrarna har mötts en gång under året, i juni i Köpenhamn. *Ämbetsmannakommittén för utbildning och forskning (ÅK-U)*, som som har ett övergripande ansvar för utbildningssektorn i Norden, bland annat fördelningen av tillgängliga anslag inom området, har under året förberett och följt upp ministerrådets ärenden. På utbildningsministrarnas och ämbetsmannakommitténs agendor har bland annat funnits följande punkter som ur landskapsregeringens synvinkel haft väsentlig betydelse:

- Färöarnas, Grönlands och Ålands ställning i det nordiska samarbetet.
- Gränsöverskridande utbildningsmöjligheter i högskolor och universitet i de nordiska länderna.
- Jämställdhetsintegreringen inom utbildnings- och forskningssektorn.

Från de självstyrda områdena har de åländska representanterna fört fram vikten av fullvärdig representation i olika underorganisationer- och grupper på likvärdiga grunder som länderna. Saken fördes till sin spets nyligen då stadgarna för organisationen med ansvar för *samarbetet inom forskning och forskarutbildning (NordForsk)* reviderades och representationen i dess styrelse klargjordes. Från ett mellan de självstyrda områdena tidigare överenskommet upplägg om ett roterande fullvärdigt medlemskap i styrelsen för NordForsk återgick man till att de självstyrda områdena ska inneha oförändrad status i styrelsen, dvs. observatörsroller. En liknande diskussion har uppkommit i samband med tillsättandet av en ny programkommitté för stödprogrammet Nordplus inför kommande programperiod (2017-2021). De självstyrda områdena har var för sig inlämnat ansökan om fullvärdigt medlemskap. Ansökan kommer att behandlas under våren 2016.

Rektor vid Högskolan på Åland har fungerat som landskapsregeringens representant/observatör i styrelsen för NordForsk. De nordiska kontakterna har stärkt intentionerna i landskapsregeringens forskningspolitiska program. Högskolan har i sin undervisning och verksamhet lyckats utveckla samverkansmodeller med andra högskolor och tillämpade forsknings- och utvecklingsprojekt som gagnat det åländska närings- och arbetslivet. Projekten har i innovativt syfte kunnat utveckla nya företag, produkter, tjänster, arbets sätt och strukturer som är till nytta för samhällsutvecklingen och den ekonomiska tillväxten på Åland.

Under året har Ålands yrkesgymnasium, Ålands musikinstitut, Högskolan på Åland, Föreningen Norden och Ålands företagarförening deltagit i aktiviteter i Nordplus-programmet, huvudsakligen i form av olika elev-, klass- och lärarutbyten.

Från och med år 2013 har Åland haft sakkunniga representanter i de olika nätverksgrupperna för vuxnas lärande (NVL) d.v.s. i grupperna med uppgift att utveckla vägledning, distansstudier och validering.

Det treåriga utvecklingsprojektet *Lärande på arbetsplatsen*, som under 2013-2015 utgjort en del av ministerrådets program *Hållbar nordisk välfärd*, har avslutats. Målsättningen, att kvaliteten i yrkesutbildningen bibehålls genom lärande på en arbetsplats, har uppfyllts för Ålands del särskilt i anledning av ändamålsenlig samverkan mellan yrkesutbildningen och Ålands företagarförening.

Åland stod värd för ett nordiskt nätverksmöte för läroplansarbete i grundskolan hösten 2015, då det även redogjordes för de goda PISA-resultat som skolorna på Åland presterat under flera års tid.

### 2.3.11 Ekonomi och finanspolitik (MR-FINANS)

De nordiska finans- och ekonomiministrarna träffades en gång under året, den 20 oktober i Köpenhamn. Under mötet diskuterades förutom det rådande ekonomiska läget i de nordiska länderna bland annat den nordiska välfärdsmodellens framtid och utmaningar.